

N:o 11-12 2011

Hinta 7 €

Karjalan Heimo

Katariinan luostari
on kehittynyt
äiti Julianan työllä

Himjoen kirkko
muistuttaa Kižin
arkkitehtuuria

Karjalan Heimo
toivottaa joulurauhaa
ja hyvää uutta vuotta

Sortavalan Laulujuhlat
SUURI KARJALAINEN PRUASNIEKKA

Kutsu
Sortavalaan
7.-8.7.2012

Laatokankarjalaisten Liitto r.y.
puheenjohtaja Kari P. Koslonen, puh. 050 576 9341,
kari@koslonen.fi

Suojärven Pitäjäsela ry
puheenjohtaja Reino Kononen, puh. 0400 175 485,
kononen.reino@gmail.com

Jos sinä tai laulukuoronne olette kiinnostuneita esiintymään, ota yhteyttä 31.12.2011 mennessä:
Sortavala-säätiö, professori Reijo Pajamo,
puh. 040 773 8025, reijo.pajamo@pp.inet.fi

Ryhmämatkojen ennakkovaraus/tarjouspyyntö:
Ryhmät minimi 10 henkilöä, tarjouspyynnöt
matkat.joensuu@pohjolanmatka.fi tai
www.pohjolanmatka.fi

www.sortavalanlaulujuhlat.net

Rakennusliike RAKENNUSNELIÖ OY

Helsingintie 9 A 1, 24100 SALO
Puh. 02-7317262, telefax 02-7332626

Juuriltaan karjalainen yritys

Karjalan Heimo

Karjalan Sivistysseura ry:n
jäsenlehti ja äänenkannattaja

- Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

Seura perustettiin 1906 nimellä Wienan Karjalaisten Liitto. Vuonna 1917 seuran nimeksi tuli Karjalan Sivistysseura ry.

Seuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen sekä sivistystyön tekeminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen. Jäsenmaksuun sisältyy Karjalan Heimo-lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Lisätietoja seuran toiminnasta www.karjalansivistysseura.fi

TÄSSÄ NUMEROSSA

XXXXXXXXXX.

Aila-Liisa Laurila: Tverin Karjalan ikkunat s. 132

Niilo Haukilahti: Oulangan Ortto muistelee s. 138

Eila Pöllänen: Karjalainen Raija asuu Sisiliassa s. 142

Leena Joki: Mituine on sinun muamankieli? s. 144

Kari Kemppinen: Aunuksen musiikkifestivaali s. 146

Sari Heimonen: Venehjärven Pokkojuhla 2011 s. 148

Mauri ja Hannu Pottonen: Pottoset tapasivat Enossa s. 149

Marjukka Patrakka: Ida Ivanova kalmasi poikansa s. 150

Tuonilmaisiiin: Kauko Poutiainen ja Juri Dobrynin s. 152

Jyrki Saarikoski: Paanajärvi ei ole reservaatti s. 153

Kari Kemppinen: Kanteletaiturit leirillä Kuhmossa s. 155

Kari Kemppinen: Puheenjohtajan palsta s. 158

Karjalan Heimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen näyttenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja: Aila-Liisa Laurila
Puhelin: 0400 755 907 tai 040 514 3351
Sähköposti: paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Kirjeposti: Lapinkaari 20 B 23, 33180 Tampere
Internet: www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Taitto: Peter Bange
Sähköposti: pbange@welho.com

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina. 92. vuosikerta.

Ilmoitushinnat (2011)

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €, 1/1-s. 430 €, 1/2-s. 300 €, 1/3-s. 235 €, 1/4-s. 185 €, 1/6-s. 140 €, 1/8-s. 115 €

Mediakortti (pdf)

www.karjalanheimo.fi

Ilmoitusaineiston toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Osoite: Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: (09) 171 414
Telefax: (09) 278 4765
Sähköposti: toimisto@karjalansivistysseura.fi
Internet: www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee: ti ja to klo 10-15, heinäkuussa suljettuna.

Tilauhinta / jäsenmaksu (2011)

Lehden tilauhinta on 40 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 € ja lehti sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Sampo Pankki 800015-61719
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Toimitusneuvosto

Senni Timonen, puheenjohtaja
Max Arhippainen, Tapio Hämynen,
Tuula Koski, Pekka Laaksonen,
Aila-Liisa Laurila, sihteeri

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Internet: www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 20. marraskuuta 2011

Joulu on iloinen ruokajuhla

Monenlaiset ruokakeskustelut ja kohut ovat sävyttäneet kulunut tuotta Suomessa. Näkyvää käsittelyä julkisuudessa on saanut erityisesti karppaaminen, joka on saanut intohimoisia kannattajia kuluttajista ja äänekkäitä vastustajia elintarvike- ja terveysasiantuntijoista. Kaikkien vähähiilihydraattista ruokavaliota noudattavien niin kuin meidän kaikkien muidenkin edessä on nyt joulu erityisine jouluherkkuineen. Vieläkö luotamme vanhoihin perinteisiin, vai katammeko joulupöytäme jollakin aivan uudella tavalla?

Käteeni osui hiljattain erään toisen joululehden kirjoitus. Kirjoittaja oli syntynyt Kärämäeltä Pohjois-Pohjanmaalta. Hän muistelee, kuinka hänen kotonaan oli talvisotajouluna vuonna 1939 kolme evakkoperhettä Lieksasta Pohjois-Karjalasta. Jatkosodan aikaan taloon tuli karjalaisia kauempaa Laatokan maisemista.

"Aattona kaikki äidit kokkasivat ja leipoivat. Illalla lauloimme ja leikimme. Sinä jouluna pukki ei ehtinyt käydä sisällä asti. Hän jätti lahjat eteiseen. Ja on aikana pienimmiltä salaa äidit juoksuttivat paketteja joka suunnalta jakopaikalle.

Jatkosodan aikaan viisihenkinen perhe oli Pitkärannasta ainakin yhtenä jouluna. Sain silloin kankaasta tehdyn pienen nukken. Sitten myöhemmin, kun oli jo oma perhe, perinteitä noudattaen vietimme joulua. Jouluruuat tein kuten olin mummulta ja äidiltä oppinut. Sitä valmiiksi suolaantunutta isoa kinkkua puuttui.

Lapsuuskodissani joka marraskuussa iso sika teurastettiin ja tynnyriin suolattiin. Me kasvatimme sikoja, kauppa osti silloin kotona teurastetut. Kinkku meni kauppaan, olihan sitä muuta lihaa itselle tarpeeksi. Riisipuuro, seka-hedelmäsooppa ja perunalaatikko olivat kaikkein perinteisimmät ruuat jouluna."

Yritin etsiä tietoa tyypillisimmistä karjalaisista entisajan jouluruuista. Jotakin löytyi, mutta ei mielestäni tarpeeksi. Asiaa pohtiessani tulin tulokseen, että ilmeisesti Karjalassa syötiin samaan tapaan kuin Pohjanmaallakin eli paras-ta, mitä tarjolla oli. Paistettiin lihaa ja keitettiin puuroa. Syksyn kasvissato alkoi jo varmaan olla lopussa, mutta perunaa ja sipulia ilmeisesti riitti lihan höysteeksi. Riistaa oli siellä, missä metsästettiin, ja kalaa siellä, missä kalastettiin. Lisäksi metsästä oli poimittu marjoja ja sieniä. Viljasta leivottiin leipää. Sillä tavalla se joulu tuli ruokapöytään - ilman mitään suuria kummallisuuksia. Eipäs unohteta vanhoja karjalaisia perinteitä tänäkään jouluna!

Hyvää roštuota, hyviä rastavua - onnie ta lykky!

AILA-LIISA LAURILA
päätoimittaja

Äiti Julianan ihmeelliset ikonit

Volgan töyräällä kohoava Pyhän
Katariinan luostari elää vahvaa aikaa

*Igumenia Juliana ja
ihmeellinen Pyhän
Katariinan luostarin
valo.*

*Znamenie- eli Juma-
lanäidin ennusmerkki-
ikonissa jumalanäiti
on kuvattu seisovana
tai puolivartalokuva-
na rukoilevassa asen-
nossa kädet kohol-
la ja hänen rintansa
päälle on valokehään
tai ilman sitä kuvat-
tu Jeesus-lapsi. Tämä
ikoni on aina mukana
lentokoneella teh-
tävässä ristisaatossa
Tverin yllä.*

••• On heleän aurinkoinen aamu, kun vedämme yllemme pitkiä hameita ja käärimme hiuksiamme huivien suojaan. Miesten ei tarvitse peittää päätään. Olemme saapuneet Tverin kaupungissa sijaitsevan Pyhän Katariinan luostarin portille. Pian tapaamme äiti Julianan.

jgkfdgixj jxdifgj x fdgãsfıgãspıfg dkg`sprkğpãsodğpãs ofgopsã

Joudumme odottelemaan vuoromme, koska olemme hiukan etuajassa. Kirkkoon vaeltaa nuoria äitejä ja isiä pienine lapsineen. Heillä on alkamassa kastejuhla. Perheiden kanssa kirkkoon kiirehtii pappi, isä Georgi, mustassa kaavussaan ja valkoisessa viitassaan. Ortodoksisessa nunnaluostarissa käy aina miespappi tai pappismunkki pitämässä kaikki palvelukset.

Aamuisin kirkon ovet aukeavat puoli kuudelta ja seitsemältä alkaa palvelus, joka kestää yhdeksään. Sinne pääsevät mukaan kaikki seurakuntalaiset, vaikka kirkko on osa muurein ympäröityä luostarialuetta. Iltapäivällä kello 16 alkava iltapalvelus kestää vähintään kolme tuntia.

Pyhän Katariinan luostari sijaitsee keskellä Tverin kaupunkia, Volgan ja Tvertsa-joen yhtymäkohdassa, komealla rantatöyräällä. Ydinkeskusta jää Volgan toiselle puolelle. Ehdimme odotellessamme katsella luostarin kauniita istuksia.

Päärynäpuun oksat notkuvat kullankellertävistä hedelmistä. Muurin vierellä kasvaa jo korkeiksi venähtäneitä tuijia ja maan peittävät punaiset ja valkoiset kesäukat kauniisti sommiteltuina kuvioina. On rauhallinen ja tyyni olo, vaikka pihapiirissä pyörii paljon ihmisiä. Kukaan ei mekasta eikä puhu isoon ääneen.

Pian paikalle saapuu odottamamme äiti Juliana, joka on alkuaan heinolalais-syntyinen Kirsi Ritoniemi. Hän tervehtii lämpimän ystävällisesti, jopa tuttavallisesti. Näyttää siltä, että hänestä on mukava saada vieraita Suomesta ja päästä kertomaan kirkon upeista aarteista, toinen toistaan ihmeellisemmistä ikoneista.

Hänen silmistään loistavat ilo ja valo, vaikka hän on pukeutuneena sysimustaan kaapuun pääläelä varpasiin asti. Venäläinen aksentti ei ole hiipinyt hänen puheeseensa, ja hänen äänensä kuulostaa hennolta, mutta kauniin soinnukalta.

Aluksi hän kysyy, kuinka moni ryhmäläisistä on ortodoksi. Muutama käsi nousee. Sitten hän kertoo lyhyesti luostarin historian ja alkaa kertoa ikoneista, joiden takaa löytyy lähes uskomattomia tarinoita ja ylläluonnollisia tapahtumia.

Mystiikka on keskeinen osa ortodoksisesta uskoa ja miksei sitä piilisi myös Pyhän Katariinan luostarin pyhissä esineissä.

Hän kertoo, kuinka eräs pariskunta näki unta, että nunnat pesivät heitä puhtaaksi koko yön ja heti sen jälkeen pariskunta päätti lahjoittaa rahaa luostarin ikonien kunnostamiseen. Rahoilla saatiin Jumalanäidin ikonille hopeiset sädekehät.

Eräs restauroija koki elämyksen, että pimeään työhuoneeseen syttyi sata aurinkoa ja häikäisevä valo loisti Jumalanäidin kasvoilta. Restauroija yritti ot-

taa valokuvaa, mutta kamera ei toiminut.

Lisäksi jokin ikoni on puhdistunut pahoista pinttyistä itsestään ja toinen kadonnut tai löytynyt yllättäen uudesta paikasta.

Tverin kaupungissa on ollut luostari-toimintaa jo 1600-luvulla. Hieno kirkko, johon astumme kastetilaisuuden päätyttyä, on rakennettu 1700-luvulla ja se avattiin uudelleen vuonna 1989. Luostari perustettiin vanhan seurakuntakirkon ympärille. Nykyisen nunnaluostarin

piispa siunasi ja avasi vuonna 1996. Sen sisäluostari on Oršassa, jonkin matkan päässä Tveristä.

Äiti Juliana on ollut Pyhän Katariinan luostarin igumenia eli johtaja jo vuodesta 1992 lähtien. Ensin hän oli Tverissä ja Oršassa ja vuodesta 1996 lähtien vain Tverissä. Paikalliset kutsuvat häntä ”maatuškaksi”. Hän on ollut voimainen, joka on saanut hengellisen elämän virkoamaan kommunismin jälkeen Pyhän Katariinan luostarissa ja Tverin Karjalassa.

Luostarissa kannetaan aidosti huolta

lähialueen ihmisten henkisestä hyvinvoinnista. Joka syksy suoritetaan esimerkiksi ristisaatto ja vedenvihmominen, josta saavat osansa kaikki kaupunkilaiset. Vettä pirkkotaan heidän ylleen lentokoneesta Tverin taivaalta. Tarkoitus on auttaa heitä, jotka ovat sortuneet käyttämään liikaa huumeita ja viinaa eivätkä itse tulisi kirkkoon saamaan siunausta, voimia ja anteeksiantoa. Mukana on aina Znamenie eli Jumalan äidin ennusmerkki-ikoni.

Luostarisaria on Katariinan luostarissa noin 25 ja he suorittavat päivisin

kuuliaisuustehtäviä puutarhassa, keittiöllä, ompelimoissa, leipomossa ja muualla. Talvella pidetään teologian kursseja aikuisopiskelijoille. Oršan luostarissa on noin 60 henkeä ja siellä tuotetaan ruokaa myös Tverin luostarille. Esimerkiksi maitotuotteet tulevat ympäri vuoden Oršasta Pyhän Katariinan luostarin sisätiloille. Kesäisin sieltä tulee myös kasviksia.

Äiti Juliana tuli Venäjälle vuonna 1986 opiskelemaan. Aluksi hän opiskeli kieli-instituutissa venäjää. Hän on lähtöisin tavallisesta luterilaisesta kodista. Hän kääntyi ortodoksiksi vuonna 1992. Siihen aikaan pappeja oli Venäjällä vähän, mutta ihmiset alkoivat käydä ahkerasti kirkossa.

Kirsi Ritoniemi oli vielä luterilainen, kun meni ortodoksikirkkoon ja päätti käyttäytyä samoin tavoin kuin ortodoksikin. Kun hänen piti tehdä synnintunnustus ja kertoa papille oma nimensä, pappi kehotti sanojaa menemään omaan kirkkoonsa. Kirsi ei antanut periksi, vaan meni uudelleen jonon päähän. Pian sen jälkeen hänen uusi elämänsä alkoi.

Hän ei tosin olisi millään halunnut muuttaa Moskovasta Tveriin. Hän kävi kahden viikon ajan joka päivä yliopiston dekaanin luona sanomassa, että haluaa jäädä Moskovaan. Toisin kävi.

- Kaikki on Jumalan kädessä. Jokainen ihminen voi omalla vanhurskaalla elämällä muuttaa historiaa, nykyinen igumenia sanoo.

Hänet vihittiin nunnaksi Smolenskin Jumalanäidin ikonin edessä. Smolenskin Jumalanäidin ikoni antoi oikeastaan myös Juliana-nimen entiselle Kirsilille, koska eräs vanha nainen lahjoitti Smolenskin Jumalanäidin ikonin hänelle Julianan nimipäivänä. Ikoni on nyt igumenian keljan seinällä. Kirkossa on muita smolenskilaisia.

Äiti Juliana joutuu uusimaan viiden vuoden välein oleskelulupansa Venäjällä ja käy sen takia Suomessa säännöllisesti, mutta hän myös poikkeaa entisessä kotimaassaan lähes joka vuosi. Muutoin hän matkalee eri puolilla Venäjää ja käy usein Jerusalemissa. Sen pyhät paikat ovat hänelle erityisen tärkeitä.

AILA-LIISA LAURILA

Teksti ja kuvat

Menneen ajan muistomerkki

Puukirkko Äänisvepsän Himjoella on kirvesmiesten mestariteos ja lahja Jumalanäidille

Kirkon alttaripääty on erittäin taidokkaasti rakennettu.

Ajelemme tuttavieni kanssa Petroskoista läpi Äänisen rannan vepsäläiskylään. Välillä kulku on pelkkää rynkytystä, joten tuttavat tivaavat, miksi minun pitää päästä Himjoelle saakka.

Kerron, että Himjoella on vanha kirkko. Vehkaojan runneltu valkoinen tiilikirkko sokeerasi minut jo edellisenä syksynä. Ihailemme matkan varrella kyliä, Kalajokea, Kaskesojaa, Toisjokea - tuosta tulomatkalla piipahdamme Äänisen aaltoja vilkaisemaan. Vihdoin olemme perillä Himjoella. Kylä on Leningradin alueen puolella lähellä Syvärin niskaa.

Toden totta: kaukana mäellä kohoaa harmaa korkeatorninen kirkko puukupoleineen ja -risteineen kohti taivasta, ja vieressä nousee lähes yhtä korkea kello-

torni. Kaksi pientä sonnimmullia puskea jytyyttää tiepuolessa. Karkulaisia ämpärillä houkutteleva punatukkainen emäntä neuvoo meille tien kirkolle.

Kirkon luona yhdistän rakennukset heti Kižin tunnettuihin puukirkkoihin. Portissa on kyltti: rakennukset on suojeltu Himjoen pogostan XVII-XVIII lukujen arkkitehtuurin muistomerkkinä. Jumalanäidin syntymälle pyhitetty kirkko kohottaa harmaan ristinsä kohti poutapilvistä taivasta, samoin korkea kello-torni.

Kirkkomaa on täynnä hautoja. Katettu hirsiaita ympäröi kirkkotarhaa. Portin viereen on aidattu uusi hauta-alue. Kiipesin portaita kirkon ovelle, sininen

Jumalanäidin syntymälle pyhitetty Himjoen kirkko ja kello-torni edustavat samaa rakennustyyliä kuin maailmankuulut Kižin saaren rakennukset.

maali on haalistunut. Oven saranoiden tummat raudat näkyvät hyvin kuten suuri hakakin. Ovi on lukossa. Kuvaan rakennukset joka suunnasta.

Kotona tarkistin myöhemmin kolmen vuoden takaisista Kižin kirkkojen kuvista, että tyyli on sama: Kižin vuonna 1764 rakennettu talvikirkko on samanlainen kuin Himjoen kirkko, Kižissä vain kupoleita on enemmän, Himjoella korkea torni. Kižin kirkkomaata ympäröi samanlainen aita kuin Himjoellakin.

Kižissä museona olevassa, vuonna 1876 rakennetussa kauppiaan talossa on samanlaiset ikkunat kuin monessa Himjoen talossa ja muissakin Äänisvepsän vanhoissa asumuksissa. Alueen miehet kulkivat rakennustöissä Pietarissa ja Moskovassa ja saivat sieltä vaikutteita.

Vähän matkan päässä kirkkotarhasta mäen rinteessä on omenapuu. Aluksi luulin siinä olevan monta puuta rinnakkain. Lähempää katsoessani näen suuren vanhan puun taipuneen miltei maahan saakka. Oksat ovat kasvaneet ylöspäin uusiksi puiksi. Puu on täynnä omenoita.

Otin jo askeleen ottaakseni yhden... mutta mieleen tulikin, että tähän on pyhä puu, elämän puu, jonka omenat kuuluvat Spuassun päivänä haudoille vainajille jaettaviksi. Ken sen tekisi!

Kirkon ympärillä on tietenkin ollut aikoinaan kylä. Kellot ovat kutsuneet kirkkoon palveluksiin, suvun vainajat ovat olleet lähellä. Yhteisö on ollut eheä. On tehty työtä, on vietetty praasniekat, on tiedetty, milloin ja miten lähestytään vainajia. Ja vainajathan kalmataan edelleen ikiaikaiseen kalmismaahan kirkon juureen.

Kävelen tietä eteenpäin. Loivassa rinteessä käyskentelee lehmikarja, 14 ays-hirelehmää ja kaksi sonnina. Tuolla näkyy vanha autio talo, katetut portaat johtavat asuinkeuhkukseen. Takana on kaksi rakennusta ritirinnan katonlappeet yhdessä, päätyyn jäävä väli on ummistettu hirsillä.

Kuulen muun seurueen laulavan ylistystä Jumalanäidille. Palaan auton luo, missä minua jo odotetaan lounaalle: lei- ▶▶▶

fdkvjzlidj glzodjkgopajkdgpoadkgao
kdfpogakdfgka'dfpgka'pdfgo

pää, juustoa, kurkkuja, pullaa ja kahvia sekä pala suklaata. Kirkko on nyt edes-sämme, ihailimme sitä edelleen ja ihmettelimme sen säilymistä 1900-luvun sodissa ja kommunistisen aatteen kuo-huissa.

Nykyinen asuttu kylä on alempana. Talot on rakennettu tien kahtapuolin päädyt tielle päin. Rakennuksista voi päätellä kylän olleen vauraan. Lähties-sä kysymme erään talon korjaajilta, onko kylässä vielä vepsäläisiä. Miehet eivät tienneet.

Toisjoella poikkeamme rantaan. Aallot vyöryvät hietikkoon. Onkimies hyppii kiveltä kivelle. Kaksi äitiä istuu puunrungolla lapsineen.

Onko valtavan järven nimi perua yli viiden tuhannen vuoden takaa? Äänisen

itärannalla ovat kuuluisat kalliopiirokset: joutsenia, hirviä, ihmisiä elävinä ja vainajina, veneitä, kaloja ja majava. Kalerteri, joka osoittaa vuotuisriittien kulun, maailma syntyi joka vuosi uudelleen.

Hiisi on kuvattuna puoliksi elävänä, puoliksi kuolleena, suuri kuvio on sijoitettu kallion halkeaman kahta puolta. Hiisi vartioi kulkua tuonpuoleiseen. Elämänpuu, mänty latva veteen päin, tuonpuoleisen puu. Äänisniemeltä on löydetty keramiikkaa, ruukun sisäpintaan on piirretty hedelmällisyyden jumalatar ja elämänpuu.

Vainajilta pyydettiin apua, heillä oli elämän tieto. Yhteyden vainajiin sai šamaani laulullaan. Ovatko šamaanien transsiin johtavat rummutukset ja heidän laulunsa kaikuneet yli veden ran-

Äänisen laulua, aaltojen pauhua. Onkimies pyytää kalaa Äänisen rannalla Toisjoen kylässä.

noilta, niemistä, saarista. Onko järvi šamaanien Ääninen?

Poimin rannalta litteän kiven, veden hioman vihertävän. Äänisen viherlius-kettako? Siitä kivistä tehtiin kulttiesineitä, meidänkin Huittisten hirvenpäämme.

Šamaanien laulu vaipui pois, kirkkojen kellot kuuluivat yli vetten... Aika ei pysähdy - kulttuurit syntyvät ja kuolevat. Mutta kaikki ne jättävät jotakin seuraavalle aikakaudelle.

MARJUKKA PATRAKKA

Teksti ja kuvat

Härkävaunussa ja jalan evakosta pois

Vuonnislaiset pääsivät vuonna 1945 palaamaan kotiin, mutta matka oli pitkä ja vaivalloinen, Alma Tervonen kertoo muistojaan

Oli vuosi 1945 ja jokainen iloisena puhui sodan loppumisesta. Samaan aikaan käytiin vielä kiivaita taisteluja jossain Saksassa. Kuulin äitini puhelevan toisten naisten kanssa. He sanoivat, että Uhtuan piiri on jo vapaa sakemanneista.

Siellä missä me asuimme, oli sodan alkuvuosina paljon karjalaisia. Nyt vuonna 1945 vain joitakin, koska suuri osa oli kuollut nälkään jo vuosina 1941-43. Muuta syötävää ei ollut kuin puunkuoresta tehtyä pettuleipää ja syötäväksi kelpavaa heinää.

Äiti oli niin kovassa puuhassa lähtöä varten ja niin minäkin pieni tyttönen hypähtelin yhdellä jalalla ja huusin, että nyt myös lähemmä, nyt myös lähemmä.

En osannut siihen aikaan puhua yhtään venäjää.

Vihdoin koitti se päivä, jolloin tupauduimme härkävaunuun Mešokin asemalla, joka on lähellä Lenskein piirin pääkaupunkia Jarenskia Arkangelin alueella, minne meidät vuonnislaiset oli viety. Vuonnislaisia oli kaikkiaan ympäri Venäjää Siperiaa ja Kaukoitää myöten.

Kului monta viikkoa ennen kuin saavuimme Vienan Kemiin. Oli meillä muistaakseni jonkin verran kapineita mukana. Oli talvi ja sotkimme kaikki erilaiset vaatteet päällemme. Syömistä oli hyvin vähän. Mamma säästi aina jonkin verran leipää, jota sai päivässä vain 200 grammaa. Vettä sai asemalta, kun juna pysähtyi.

Jokaisessa vaunussa oli iso rautatynnyristä tehty kamina. Polttopuita sai ase-

milta ja metsästä, kun juna pysäytettiin sitä varten. Kamina oli aina kuuma ja sillä sai jokainen keittää vettä omassa astiassa. Myös muuta sai keittää, jos oli jotakin keitettävää.

Meillä äidin kanssa oli joskus ainakin ruisjauhosta, vai liekö ollut ohrajauhosta keitettyä notkeata vesivelliä, rokkaa. Suolaa oli vähän ja sitä piti käyttää oikein säästäten nipin-näpin. Sokerista, kahvista ja teestä ei ollut puhuttakaan.

Olimme nälkäisiä ja repaleisia, mutta silti vaunustamme kuului joskus naurua ja lauluakin. On se ihmisen elämä sellaista! Jos tiedät, että edessä on kohta koti-Vuonninen, niin totta kai aurinko nousee. Huomaat yhtäkkiä, että hymyilet.

Vaunussa kyyhötin äitini vieressä ja katselin hänen vapisevia käsiään, kun hän taittoi minulle vähän leipää. Hän antoi isomman palan minulle. "Syö, lap- ▶▶▶

jhdjkhzkdz zkdh öö zdzödfj özdkfj zlk

si”, hän sanoi. ”Ja juo kipätky (keitettyä vettä) piällä.” Itsekseen hän hiljaa rukoi-li: ”Auta taivahaini tuatto piässä kotih, ta anna heti kerta syyvä leipyä kyllitellen.” Sitten hän risti silmiään.

Minä kun sain leivän, niin nousin ja aloin kävellä ja hypähdellä. Mistä lie tullut, emme ensin huomanneet, ohi kulki ikäiseni poika ja sieppasi minulta leivän. Minulta pääsi huuto ja kamala itku. Melkein heti kuului, kun poikakin parkui ja itki kovasti.

Vaunun toisesta päästä kuului kiroilua ja poika itki yhä kovemmin. Minä myös itkin vieläkin kovemmin. Huusin äidille, että äiti, äiti, hän syököön. ”Nyt hänet tapetah!” Äiti osasi hyvin venäjää ja yritti kovasti selvittää, jotta lapsen annettaisiin olla rauhassa.

Sen jälkeen nainen talutti korvasta itkevää poikaa. Vissiin tuo nainen oli pojan äiti, yhtä kurjan näköisiä kuin mekin. Sanoi pojalle, että pitää pyytää anteeksi. Poika-parka ojensi minulle pienen kynnenkokoisen leivänmurun ja pyysi ottamaan. Painoin pääni äidin polviin, kuulin, kun äiti sanoi, että syö, syö. Sen jälkeen vaunussa oli taas hiljaista.

Tuli viimein päivä, jolloin olimme Kemissä. Kemin asemalla tapasimme Riikosen Iron poikineen. Reino oli jo aika iso poika, paljon suurempi minua. Meidän piti päästä jotenkin pois kaupungista ja matkalle kohti Uhtuaa. Pääsimmekin Uhtuan tielle ja astua töpötelimme vähien kapineittemme kanssa Usmanan kylään saakka.

Aikaa kului tietysti paljon, eikä apua saatu mistään. Siihen aikaan oli todella vähän autoja eikä otettu niihinkään, joita oli.

Usmanan kylään kun tultiin, pääsimme taloon. En tiedä, miten sinne pääsimme, mutta siellä asuivat jo ennestään Siperiasta tulleet Simo-sedän perheenjäsenet. He olivat Simo-setä, tiätinkä eli hänen vaimonsa Muarie sekä Helmi, Hilja ja Tyyne. Talo oli kauhean pieni. Siinä oli keittiö ja huone. Kemistä päin tultaessa se on oikealla puolen mäellä. Vasemmalla puolen tietä oli Kemijoki ja paljon kylän taloja.

Meidän oli pakko jäädä joksikin aikaa Simo-sedän lu

Joidenkin päivien kuluttua Helmi karkasi isänsä Simon kanssa yöllä kohti Uhtuaa. Metsätyöpaikasta ei päästetty rehellisesti. Nyt pitkä-Simo, joksi häntä kutsuttiin, ja Helmi-tytär kulkivat kohti Vuonnista. Helmi oli jo 15-vuotias ja Simo yli kaksimetrinen leveäharteinen jäntevä mies.

Heiltä kului monta päivää, ennen kuin he olivat Kalevalan piirissä. Heillä oli kaikkea. Yöpymispaikoissa Simo-isä keitti purkissa lumesta vettä, murusti veteen leipää ja yritti syöttää Helmille. Ajatella, miten vaikeaa Helmillä oli, kun hänen piti ehtiä mukaan isänsä perään. Kaksimetrinen isä kulki edellä rivakasti ja tyttönen perässä melkein juosten.

Simo jäi töihin Uhtualle ja vei Helmin Vuonniseen. Sinne olivat jo tulleet evakosta ukko ja ämmö. Simon täytyi palata Uhtualle.

Meitä oli kolme perhettä Usmanan kylässä: me äidin kanssa, Iro Reinon kanssa ja tiätinkä Tyynen ja Hiljan kanssa. Aamulla varhain äidit menivät töihin metsään ja palasivat sieltä myöhään illalla. Me lapset olimme kotona. Syömistä ei ollut, työnä oli saada vettä ja polttopuita. Reino kun oli muka mies, hänen työnään oli polttopuiden hankinta.

Aikaa vietettiin mäkitörmällä. Laskimme sitä alas reellä. Reki nostettiin porukalla ylös mäen päälle. Sitten hyppäsimme kaikki rekeen ja alas, hurraa! Reino oli aina ohjaamassa. Me loput istuimme aina, minne ehdimme. Oli siinä joka päivä iloa ja naurua!

Lopulta tapahtui onnettomuus. Olimme taas mäen päällä. Viimeisenä rekeen istui Tyyne. Mäen puolivälissä oli pylväs, ja reki kiiri vauhdilla alas. Reino ei ehtinyt kunnolla ohjata raskasta rekeä ja se heilahti vauhdilla pylvääseen. Reki kaatui, me lensimme kuka minnekin, mutta Tyynen pää osui pylvääseen.

Voi kauhea! Eikä minkäänlaista apua! Jotenkin me saimme vietyä Tyynen kotiin petiin. Kun äidit illalla saapuivat töistä, he olivat kauhuissaan.

Joidenkin päivien kuluttua Tyyne parani, mutta ikävä kyllä, vielä tänäänkin

Luminen talvi muuttui vähitellen kevääksi evakosta palaavien kotimatkan aikana.

hänellä on päässään kova tuska.

Sen tapahtuman jälkeen emme enää laskeneet mäkeä. Koko meidän porukka alkoi valmistautua matkalle kohti kotia.

Paikassa, jossa yövyttiin, ei auttanut muu kuin äitien ottaa käteen kirves, pokasaha tai justeeri. Tehtiin nuotio ja sulatettiin lumesta vettä. Kemin ja Uhtuan väli oli kauhean vaikeata. Oli kevättalvi, lumituisku. Öiset pakkaset ja edessä lähes 200 kilometriä. Onneksi meitä ei kukaan ajanut takaa, mutta pelkäsimme silti.

Myötämässä meitä lapsia istutettiin kelkkaan vähäksi aikaa, jotta jalat olisivat saaneet levätä. Eräässä lepopaikassa Reino kiipesi puuhun melkein latvaan saakka. Me Tyynen kanssa hypimme puun juuressa lumessa ja huusimme: ”Sinä olet käki, sinä olet käki! Kuku kovaan! Kuku!

Poika innostui ja alkoi kukkua, heitti kätensä irti ja pudota mätkähti maahan. Kyllä meitä kahta nauratti, mutta ei Reino. Hän pahoin revitti ainoat housunsa ja sai naarmuja poskeen ja käsiinsä.

Hänen äitinsä oli suuttua, mutta sitten koko porukka nauroi. Mukana oli rihmaa ja neuloja jokaiselle. Niin saatiin Reinon housut pian kuntoon.

Eräässä yöpymispaikassa minä poltin kintaani. Panin ne muka kuivumaan puun oksalle. Yöllä nukkuessamme ne olivat pudonneet nuotioon ja palaneet. Minulla ei ollut muita käsineitä loppu-

matkaksi Vuonniseen. Äiti veti hihat pidemmiksi ja satoi ne nuoralla kiinni. Hyvä se oli, ei ainakaan käsiä palellut.

Matkalla oli kauppoja, ainakin Somalla. Sieltä olisi saanut jotakin, mutta meillä ei ollut leipäkortteja. Muistaaksemme ostimme suolaa ja tulitikkuja. Vuonna 1945 ei vielä ollut Kepan eikä Kuusilahden asutuksia.

Vihdoin me pääsimme Uhtualle! Menimme suoraan kunnantalolle. Saimme yösijan kunnantalolta. Lisäksi meidät syötettiin ja juotettiin ja meille annettiin leipäkortit.

Lepäsimme joitakin päiviä Uhtualle. Tapasimme Simo-sedän. Hän oli kunnostamassa Uhtuaa. Saimme tavata myös muita kylään palanneita asukkaita. Paikalla oli kuulemma myös kolhoosin puheenjohtaja, joka teki alkutoimia.

Nyt oli edessä viimeinen taival. Vuonnnen, missä olet Vuonnnen!

Äidit olivat huolissaan. Silmät kuitenkin loistivat ja äännet tuntuivat muuttuvan iloisemmiksi. Äiti huokailee: ”Oh-hoh, onnako pääsemmä kotikonnuilla.”

– Oma mua mansikka, vieras mua mussikka.

– Oh-hoh.

– On kulunut viisi vuotta!

– Avoi-voi.

Taas eteenpäin, Vuonnista kohti. Sama porukka, samat kelkat. Kiiskiesessä levättiin hyvin. Kylässä oli yksi ainoa talo tien vieressä. Siinä asui mies ja nainen.

He antoivat meille kiehutettua vettä ja nyt meillä oli leipää.

Oli kevät, aurinkoinen ilma, huhtikuu. Päivällä alkoi olla märkää, kun aurinko lämmitti lumen. Kun saatiin illalla sytetyttä nuotio, piti jalkineita kuivattaa.

Tie oli vain hevosjälki. Taipaleella kulki paljonkin sotilashevosia, mutta kyytiin ei otettu edes lapsia. Meidän täytyi kulkea hitaasti ja eteneminen oli vaivaloista.

Oli iloiaksiakin hetkiä!

Ohi kulkevat sotilaat antoivat meille leipää, lihasäilykepurkkeja ja joskus jopa pieniä nokareita sokeria. Kun sitten olimme kaikki nuotion ääressä, kiehausimme vettä purkeissa, söimme leipää lihan kanssa ja ripautimme pikkumurusen sokeria. Voi, se oli juhllalista!

Nykyisin sitä tuskin voi uskoa. Nykynuoriso viittaa kädellään ja sanoo, ettei tuo voi olla totta! Mutta miinoistakin meitä varoiteltiin. Kauas tiestä ei saanut mennä.

Ainakin Eldankajärven kylässä oltiin yötä ja siellä tapahtui naurettava juttu. Jälkeen päin sitä muisteltiin ja naurettiin vatsat kipeiksi.

Se oli tällainen tapaus:

Kun tulimme suomalaisten asutukseen Eldankajärven rannalle, valitsimme yöpaikan. Jokainen meni johonkin, puita hakemaan tai nuotiota rakentamaan. Iro meni myös johonkin. Siellä oli talli, jossa myös matkalla olleet venäläiset sotilaat syöttivät ja juottivat hevosiaan. Iro meni sinne hakeakseen polttopuita.

Jonkin ajan kuluttua sieltä alkoi kuulua kauhea kiroilu sekä venäjäksi että karjalaksi. Mitä ihmettä?

– Pirut, saatanan pirut, kuului venäläisiä kirosojia. – Mitä hyö on roattu, saatanan pirut!

Me tietysti kaikki juoksimme Iron luo talliin, missä hän huutaa ja kovasti huitoo käsillään.

– Katsokaa nyt, mitä pirut on roattu!

Me lapset emme tietenkään heti ymmärtäneet, mistä on puhe. Me lapsukaiset nähtiin ensimmäisen kerran elämässä, millaisia ovat kahvinpavut ja mitä paahtamaton kahvi. Isot valkoiset jyvät olivat hevosten paskassa. Ja niitä jyvii oli paljon!

Nyt jo kaikki äiditkin huusivat ja noituivat. Äidit päättivät, että tuota aarretta ei jätetä tuohon. Taloista löydettiin ämpäreitä, joihin kahvinpavut kerättiin, pestiin järven, virutettiin ja pestiin. Sitten kuivattiin.

Me lapsetkin juoksentelimme kaik-

kialla ja löysimme pian kahvinjyviä monessa paperisäkissä. Pavut paahtettiin ja hienonnettiin. Sitten keitettiin tavallista kahvia isolla kattilalla. Joimme sitä hymyillen ja nautimme. Se oli suorastaan kuninkaallinen tilaisuus!

Iso kattila ja ämpärit oli löydetty niistä taloista.

Luulemme, että kahvisäkit olivat jääneet suomalaisilta. Venäläiset sotilaat eivät varmaan tienneet, mitä ne olivat ja syöttivät ne hevosille. Hevoset söivät ne kokonaisina, eivätkä pavut ehtineet sulaa suolistossa.

Meille nälkäisille se oli onni. Vielä kun oltiin yötä Valkeanlammin rannalla, niin sotilashevosmies antoi salaa puoli sakkia kauraa. Upseerit toivat leipää ja sokeria.

Viimeinen kerta levättiin Vuonnisjoen suussa. Juotiin kahvit, syötiin ja pääsimme vielä jään yli kylään. Kuljimme oikein varovasti.

Äidit jakoivat kaiken ruoan viimeisessä lepopaikassa kolmeen osaan. Muarietiätinkälle annettiin vähän enemmän, kun heitä oli kolme, Tyyne, Hilja ja tiätinkä. Helmi tuli meitä järvellä vastaan. Kun tulimme Kallen akan rantaan, niin talosta juoksi vastaan ihmisiä.

Sisällä huomasimme, että pöydällä höyrysi iso vaskinen samovaari. Pöytään oli katettu isot mukit ja lautasilla oli pieniä rieskoja tummista jauhoista.

Kallen akka käski iloisesti voivottaen nousta pöytään. Sanoi, että tsajua ei kylä ole, mutta juokaa hoti kipätkyä ta syökiä rieskua.

Mehän olimme rikkaita. Nostimme pöytään leipää ja sokeria. Ilomielin höppimme samovaarin vettä sokerin kanssa. Annoimme Kallen akalle kahvinpajuja ja nokareen sokeria. Kyllä mummurukalta itku pääsi! Hän itki, risti silmänsä ja voiikki.

– Avoi-voi, tämmöini onni. Ka, mistä työ?

– Antakkah taivahaini tuatto teillä kaikkie hyvyä.

Me emme tietenkään kertoneet kahvinpavuista mitään. Myöhemmin vain nauroimme omassa porukassa.

Kun olimme vähän levänneet, niin jokainen perhe lähti omaan kotiinsa. Pääsimme Vuonniseen ja kotiin, jota olimme kaivanneet viisi vuotta.

ALMA SAPOŠNIKOVA-TERVONEN

Kirjoittaja asuu Vienan Karjalan Vuonnisessa

Joulukirje Amerikassa asuvalta vienankarjalaiselta

• Teksti on julkaistu ensimmäisen kerran Toukomiess-lehdessä 80 vuotta sitten

Tässä tahdon lähettää Toukomiemen välityksellä lämpimät terveiseni Vienan karjalaisille Suomeen kuin myös – jos vain ne sinne yltävät – Vuokkiniemellä oleville omaisilleni. Muistan teitä ja muistan suurella rakkaudella. 33 pitkä

vuotta olen ollut pois luotanne, mutta muistot eivät ole häipyneet.

Kotini on täällä De Kalb Illinoisissa. Olen tässä kaupungissa asunut koko aikani huolimatta siitä, että liikun ympäri Amerikkaa edustaen liikettäni Sorsen Bros & Co, jossa olen osakkaana. Tämä on räätilinliike, jossa valmistamme pukuja myytäväksi kautta maan, jossa meillä on asiamiehiä kaikkialla.

Tämän liikkeen edustajana on minulla ollut tilaisuus kulkea aina 43 eri valtiossa. Karjalaisia olen tavannut miltei joka valtiossa. Mutta monet karjalaisista ovat muuttuneet nimiltään mikä miksin ”sonniksi”. Itse olen pitänyt sen nimen, jonka olen perinyt isiltäni ja tulenkin sitä pitämään elinaikani. Nimi ei miestä pilaa, jos ei vain mies nimeään. Täkäläisissä oloissa ovat suomalaiset kuin myös vepsäläisperäisetkin nimet vaikeat amerikkalaisten lausuttaviksi. Mutta antaa heidän opetella lausumaan, vaikka hieman murteellisesti se aina käy.

Meitä karjalaisia on täällä tällä kertaa vain kolme perhettä. Karjalaisten hyvä ystävä, tuomari E. A. Aaltio on täällä Suomen pääkonsulina Duluthissa Minnesotassa.

Hän on kunnan mies ja myös kunnan edustaja, josta voi Suomen hallitus olla erittäin iloinen onnistuttuaan hänen lähettämään tänne maansa edustajaksi.

Meillä karjalaisilla on myös syytä olla iloisia Karjalan Sivistysseuran johtokunnalle, että sillä on ollut niin hyvä mies meille lähetettäväksi. Enemmän siis vain yhteisymmärrystä Suomen ja karjalaisten välillä. Karjalaisten suurin turva on ja tulee olemaan Suomessa.

Ensi kesänä, jos olot ja toimet hyvin menestyvät, ehkä voin järjestää matkani niin, että saa-

vun Suomeen käymään kirkkokansan mukana. Silloin olisi haluni käydä myös näkemässä kotikumppani Vuokkiniemellä, mutta kuinka käynee se päinsä. Olisi hauska nähdä lapsuuden tuttuja ja myös omaisteni hautakumpuja, sillä ne ovat minulla rakkaissa muistoissa. Jään toivomaan siis sitä, että pääsen teitä tervehtimään.

Saavuini eilispäivänä kotiin pitkältä kiertomatkalta. Kirjoitan tässä vähän työoloista. Yleensä täällä on nyt työnsaanti huonoa, työttömyyttä on erittäin paljon, joten kaikissa suurissa kaupungeissa on pitkät työttömien ruokalinjat odottamassa ruokaa. Monen hyvinvointi on muuttunut heikoksi. Mutta yleensä lehdet ennustavat hyvää uudenvuoden jälkeen. Jään toivomaan sitä.

Talvi on jo näyttänyt tapojaan, mutta tätä kirjoitettaessa on maa lumeton. Pohjoisvaltioissa ovat kuitenkin maat vahvan lumen peittämiä.

Meillä täällä on suomalainen ev.-lut. seurakunta ja sen hoitajana juuri Suomesta tullut entinen rakastettu pappi, tohtori A. Rautalahti. On myös olemassa Raittiusseura Majakka ja Kalevalaisten maja, joihin kuulumme jäsenenä. Kaikissa näissä yhdistyksissä ja muissakin suhteissa olemme me karjalaiset saaneet ystävällistä ja kaikin puolin tasa-arvoista kohtelua, joten ei ole mitään syytä valittelemaan; olemme kaikki kuin yhden perheen jäseniä, ja toiminta on erittäin vilkasta ja yhteisymmärryksellistä.

Lopetan tällä kertaa kirjoitukseni ja lupaan toiste muistaa kirjoituksillani Toukomiemen palstoja. Monet parhaimmat terveiseni teille kaikille ja myös kaikille teille iloista joulua ja onnellista uutta vuotta! Muistelen teitä suurella rakkaudella.

GEO. REMSUJEFF

625 N. 11th st. De Kalb Ill. U.S. of America

Teksti on julkaistu ensimmäisen kerran Karjalan Heimon edeltäjässä, Toukomiess-lehdessä vuonna 1931.

Punaisen kotkan kynsissä

• Erään karjalaisen kansanmiehen mielenkiintoinen kuvaus paostaan Suomen puolelle

Terveisiä Vienan Karjalasta. Nyt saan kertoa terveisiä Vienan Karjalasta Karjalan veikoille ja siskoille. Menin Karjalaan vuonna 1926 ja olen tullut sieltä 20. syyskuuta 1930. Olin siellä tuomittu kuudeksi kuukaudeksi pakkotöihin, minkä kärsin. Sillä ajalla päästivät vapaaksi kolme kertaa kuukaudessa paperien rekisteröimisen vuoksi. Olin siis yhden kuukauden vapaana ja sitten taas vangitsivat.

Vangitseminen johtui siitä, että kiellettyä antamasta omaisuuttani kollektiivitalouden hyväksi. Olin metsässä ja palasin kotiin. Kun tulin pihamaalle, niin silloin huudettiin: seis, kädet ylös! Nostin käteni ylös; silloin kiskoivat puukon ja lompakon taskusta ja komensivat: mars, mars! Minä pyysin, että päästäisivät sisään syömään, sillä olin ollut kaksikymmentä tuntia syömättä.

Mitä syöntiä kulakille, mars, mars vaan, ja osoittivat kivääriä: tässä on ruokaa! Vaimoni rukoili, että laskisivat minut kuivaa vaatteita muuttamaan, mutta mitä vielä. Siis lähtivät kuljettamaan, jolloin kuulin vain poikani huudon: älä vieressä, isää! Hän oli vasta neljän vuoden vanha, ei osannut muuta sanoa.

Veivät rannalta kylään ja järjestivät yhden miehen kuljettamaan eteenpäin. Miehellä, joka lähti kuljettamaan, oli kaksi neliömerkkiä kauluksessa ja koira mukana. Oli menty kolme kilometriä kylästä, kun koira alkoi haukkua oravaa.

Kuljettajani komensi minut seisomaan seitsemän sylen päähän koiran haukusta ja itse lähti tarkistamaan, mitä koira haukkuu.

Ensin hän asetti itsensä puun runkoa vasten ja katsoi minuun, että olenko paikallani, mutta sitten nosti kiväärin poskelleen ja tähtäsi oravaan päin. Silloin minä lähdin juoksemaan. Kuului pamahdus melkein samalla hetkellä sekä huuto: hei, seis, stoi! Ja sitten kolme kivää-

rinlaukausta perääni.

Minä jatkoin matka. Juostiin melkein rinnatusten kuljettajan kanssa, mutta joki tuli eteen, jolloin minä hyppäsin jokeen. Virta kanto minua noin kahdeksan sylvä, mutta kumminkin pääsin toiselle puolelle. Nyt oli minun mietittävä, mitä teen, kun ei ollut tulitikkuja, ei ruokaa, enkä ollut syönyt kohta vuorokautteen.

Ajattelin: mistä olisi lyhin matka Suomen puolelle ja muistin, että kosken alla on eräs kalastajapirtti.

Pirtti alkaa näkyä ja arvelen ja arvelen kuusikon varjossa, että onkohan tuolla ketään sisässä. Huomaan oven päällä olevan honkapölkyn, siirrän sen ja menen sisään. Siellä ei ollut ketään. Katseilin, olisiko sinne jäänyt leipää tai muuta. Ei ollut muuta kuin olkia lattialla, mutta lämminhän se oli ja huomaanpa tulitikkulaatikonkin pistettynä pirtinuunin kivenkoloon. Mutta missä sitä säilyttäisin, kun vaatteet ovat märät? Katsoin sitten ladon ovea, joka oli lukossa, mutta kun siinä oli nahkasaranat, sain sen pian auki.

Sisällä oli nahkalaukku, jossa oli neljä leipää ja vieläpä joitakin paketteja venäjänmahorkkaakin. Olin pelastettu. Otin leivät, laukun ja mahorkat ja lähdin Suomeen päin.

Tulipa matkalla tupakatkin mieleen, mutta mistäs tehdä ”sätäkä”, kun ei ole paperia. Kiskoimpa tuohta koivun kyljestä ja tein sen avulla sätäkän. Hyvähän siitä tuli; tahdoti vain mennä tuohon käry päähän sitä polttaessa.

Kun kahden vuorokauden jälkeen tulin Suomen rajan yli, niin tekipä mieli huutaa: hyvästi mokoma valtakunta ja ikionnela, mutta kun ajattelin vaimoani ja lapsiani, niin ennemmin tuli kyynel silmiini, enkä muista, kuinka kauan siinä rajalinjalla olin maannut mättäällä itkien ja väliin vihaa kiehuen.

Hyvästi siis joka tapauksessa ihantola!

Tulin kello kahdeksalta illalla Konttiin, mutta en oikein uskonut, olinko Suomen puolella. Kontti-Villen entinen talo oli palanut ja uusi oli minulle tuntematon. Järvi on entinen, mutta onko tämä Konttisen talo?

Kuuntelen pikkupoikien puhetta ja tunnen juu varmasti olevani Suomen puolella ja tutussa talossa.

Menen siis sisään, ja sielläpä minulta kyselemään, mistä se vieras matkustaa ja millä asioilla. Sanoin tulevani ihantolasta, ja silloinhan minulle jo aletaan laittaa kahvia ja vehnystä, talo kun on minulle entuudestaan tuttu.

Tuntui oikein hävettävältä nauttia talon vieraanvaraisuutta, kun olin sellaisessa asussa, enkä ollut saanut kahvia ja sokeria neljään vuoteen. Sain tehdä selvää vaatteistani. Housut oli tehty vaimoni huivista ja plysissimeesta. Sanoin, että nämä olivat pyhävaatteet, ja niinhän ne olivatkin.

Olisihan puhuttavaa paljonkin, varsinkin sen johdosta, kun radiosta kuulee, mitä sieltä ihantolasta oikein puhutaan niistä oloista, mutta sanon vaan, että omalaatuista on siellä Karjalan talonpojan vapaus, niin kuin tämänkin kertojan elämä oli siellä olonsa päivinä.

Teksti on julkaistu ensimmäisen kerran Karjalan Heimon edeltäjässä, Toukomiess-lehdessä vuonna 1931.

Elämä melkein kuin laulujuhlaa

Sortavalassa syntynyt Reijo Pajamo rakentaa ohjelmaa ensi kesän laulujuhlille

• Vuonna 1935 vietettiin Kalevalan 100-vuotisjuhlaa kaikkialla Suomessa. Sortavalassa Kalevalan riemuvuosi näkyi valtavina laulujuhlina. Kaupungin asukasluku viisinkertaisui. Niitä juhlia ei ihan vielä päässyt näkemään vuonna 1938 samassa kaupungissa syntynyt Reijo Pajamo.

Sydänjuuriaan myöten musiikimies Reijo Pajamo on tutustunut laulujuhlisiin myöhemmin perin pohjin ja kirjoittanut kirjan Sortavala – Laatokan laulava kaupunki. Pajamon tapasivat monet Karjalan Sivistysseuran osastolla Helsingin kirjamesseilla käyneet vieraat. Vuonna 1985 ensimmäisen kerran painetusta kirjasta on otettu viisi vuotta sitten uusi painos.

Sortavalan laulujuhlien historiasta tehty teos on nyt ajankohtainen, kun kaupungissa pidetään taas ensi kesänä suuret laulujuhlat. Professori Pajamo on ottanut vastuun laulujuhlien ohjelmallisesta sisällöstä.

Hänen uusin kirjansa on laulujen kirja Joululaulujen kertomaa, joka ilmestyi aivan Helsingin kirjamesseujen alla tänä syksynä. Kaikki tuntevat joululaulut, mutta harva niiden tekijöitä tai historiaa. Uusi kirja esittelee joululaulujen taustoja sekä tarjoaa sanat ja nuotit yli 200 joululaululle.

Vaikka Reijo Pajamo ehti syntyä Karjalan laulavassa kaupungissa, ei hän muista ensimmäisestä kodistaan Sortavalan keskuskansakoululla mitään. Hän ehti asua Sortavalassa niin vähän aikaa ennen talvisotaa, joka syytyi marraskuun lopussa vuonna 1939.

Pajamon vanhemmat vihittiin avioliittoon Kalevalan juhluvuonna Sortavalan kansakoulun juhlasalissa. Äiti oli hyvin vilkas, vaikka oli kotoisin Hämeestä, Kangasalta. Hän valmistui opettajaksi

Musiikille suuren osan elämästään omistanut Reijo Pajamo esitteli musiikkiaiheisia kirjojaan Helsingin kirjamesseilla Karjalan Sivistysseuran osastolla. Osastolla vieraili myös arkkiatri Risto Pelkonen. Keskustelemassa myös Kari Kemppinen.

Hämeenlinnasta ja lähti opettajaksi tarunhoitoiseen Karjalaan.

Isän suvun nimi oli alkuaan Böök. Suomalaisuusaatteen innoittamana he halusivat suomentaa nimensä ja Suomalaisuuden liitto lähetti heille useita nimiehdotuksia. Niitä oli kaikkiaan yhdeksän. Nimien joukosta he valitsivat Pajamon ja se on nykyäänkin suojattu sukunimi, mikä tarkoittaa, että kaikki Pajamo-nimiset ovat samaa sukua.

Perheeseen syntyi ensin kaksoset vuonna 1937, Reijo seuraavana vuonna ja tytär vielä vuonna 1944. Perhe asui tuolloin Jaakkimassa ja lähti sieltä viimeisen kerran pois luovutetusta Karjalasta evakkoon muualle Suomeen.

Sorolan koululta mentiin Vieremälle ja Rantasalmelle. Kymmenvuotispäiviään Reijo Pajamo vietti Pohjois-Karjalassa Pielisjärven ja Lieksan maisemissa, minne perhe oli päätnyt. Samoilla alueilla asui muita karjalaisia Suojärveltä, Suista-

molta, Salmista ja Lahdenpohjasta.

Reijo Pajamo on suorittanut kansakoulunopettajan, kanttori-urkurin ja musiikinopettajan tutkinnot ja väitellyt filosofian tohtoriksi Helsingin yliopistossa pääaineenaan musiikkiteori. Pajamo on työskennellyt kirkkomusiikkona Helsingin seurakuntayhtymässä, Sibelius-Akatemian kirkkomusiikin osaston johtajana ja kirkkomusiikin professorina.

Hän on toiminut virsikirjakomitean musiikkiasiantuntijana sekä Kirkkomusiikki-lehden päätoimittajana. Pajamo on kirjoittanut useita teoksia hymnologiasta ja Suomen musiikin historiasta ja tutkinut erityisesti suomalaista veisu- ja lauluperinnettä. Julkaisuista merkittävimpiä ovat joululaulu- sekä maakuntalaulu- ja koululauluperinteitä käsittelevät tutkimukset.

Miksi Sortavalasta tuli laulujuhlakaupunki ja muutenkin niin merkittävä musiikkikaupunki?

– Sortavala tuli musiikkikaupungiksi kahta tietä. Ensimmäinen vaihe oli Sortavalan opettajaseminaarin perustaminen vuonna 1880. Siellä perustettiin useita kuoroja ja kaupungista tuli kuoro-kaupunki. Lisäksi vuonna 1896 Kansanvalistusseura järjesti ensimmäiset laulujuhlat.

– Vakkosalmi oli laulujuhlien järjestämiseen niin hyvä paikka, että virolaiset kadehtivat sortavalalaisia. Kuhavuori oli

siinä takana. Sen päällä oli näkötorni ja vuoren rinne esiintymispaikan takana oli aivan ihanteellinen tausta äänen kuuluvuuden kannalta, Pajamo selittää.

Hänen mielestään Vakkosalmi on paikkana aivan ainoalaatuinen ja suorastaan helmi – ja siellä laulujuhlat vietetään myös ensi kesänä.

Pajamo on käynyt Sortavalassa lukemattomia kertoja viimeksi kuluneiden vuosikymmenten aikana. Hän oli mukana jo junassa, joka vei suomalaista kulttuuriväkeä musiikkijuhlille vuonna 1990. Lisäksi hän on ollut mukana hautausmaatalkoissa kaikkiaan kymmenkunta kertaa. Talkoolaiset ovat koettaneet etsiä hautausmailta esiin kaupungin suomalaista historiaa ja kunnostaa hautausmaata menneitä sukupolvia kunnioittaen.

Nyt suunnitteilla on suuri karjalainen praasniekka, joka pidetään sunnuntaina 8.7.2012. Edellisenä päivänä kaupunki viettää 350-vuotisjuhliansa. Kaikki hotellit on viikonlopuksi jo varattu, mutta juhlasunnuntaiksi on mahdollista mennä myös päiväretkelle Suomen puolelta.

– Juhlissa on tarkoitus yhdistää Sortavalan luterilainen ja ortodoksinen perinne. Tarkoitus ei ole koota yhteen kalliita huippuesiintyjä, vaan saada paikalle parasta mahdollista kuoromusiikkia, Pajamo selvittää laulujuhlien periaatteita.

Hän huomauttaa myös, että tarkoitus ei ole loihtia laulujuhlista mitään vanhojen ihmisten nostalgiapäivää, vaan jotta-kin mieluisaa myös nuorille rokkiporukoille. Osa esityksistä pidetään vähän kauempana Sortavalasta kuten Ruskealassa.

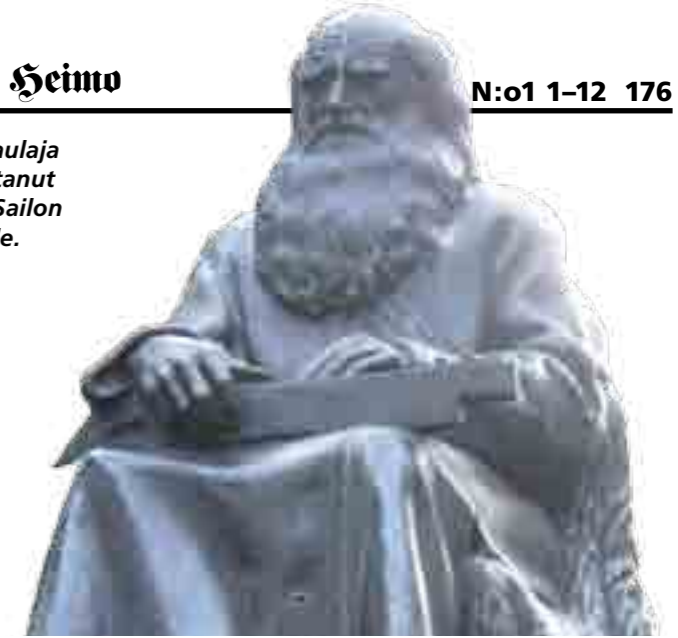
– Tulossa on monentasoisia esityksiä monenikäisille. On aika päivittää karjalaisen musiikin tilanne, hän kiteyttää.

Hän toivoo entisten evakkojen lisäksi mukaan runsaasti myös sellaisia, jotka eivät ole koskaan ennen käyneet Venäjän puoleisessa Karjalassa, saati Sortavalan kaupungissa, joka näyttää suomalaisilmin kovin tutulta. Katujen varsilla on paljon tuttuja Suomen aikaan rakennettuja taloja.

Laulujuhlien virallinen järjestäjä on Laatokankarjalaisten Liitto ja juhlat ovat ensimmäinen suuri tapahtuma, joka toteutetaan Suomen rajojen ulkopuolella.

AILA-LIISA LAURILA

Suistamolainen runolaulaja Pedri Šemeikka on antanut komeat piirteet Alpo Sailon Runonlaulajapatsaalle.

Runonlaulajapatsas pysyy, vaikka Leninit kaatuvat

Pedri Šemeikka näppäilee kannelta keskellä Sortavalaa. Patsas on seisunut paikoillaan vuodesta 1935, jolloin se paljastettiin Sortavalan laulujuhlien yhteydessä. Vain puut sen ympärillä ovat kasvaneet.

Alpo Sailo (1877–1955) on 1900-luvun alkupuoliskon merkittävimpiä kuvanveistäjiä Suomessa. Sortavalan runonlaulajapatsaan lisäksi hänen tunnetuimpiin töihinsä kuuluu M. A. Castrénin pronssin rintakuva, joka paljastettiin vuonna 1921 Helsingin Matiaksenlehdossa, Mannerheimintien ja Museokadun kulmauksessa.

Alpo Sailon muita keskeisiä töitä ovat niinikään karjalaisaiheinen Larin Paraske Helsingin Hesperianpuistossa, latvajärveläisen Miihkali Perttusen patsas sekä Akseli Gallen-Kallelan ja Eino Leinon muotokuvat.

Alpo Sailon ateljeemuseo on yhä olemassa Kirkkonummen Jorvaksessa. Myös vaimo Nina Sailo tunnetaan kuvanveistäjänä. Heidän poikansa Seppo on vaalinut vanhempiensa perintöä.

Sortavalan runonlaulajapatsas löytyy, kun menee Värtsilästä ja Ruskealasta päin tultaessa Karjalankatua läpi kaupungin. Kadun laskeutuessa kohti Vakkolahden ylittävää Karjalansiltaa näkyy vasemmalla graniittisen jyhkeä entinen Suomen Pankin talo. Runonlaulajapatsas on sen edessä ja valkoiseksi rapattu hotelli Seurahuone pienen puistikon toisella puolen.

Satamaan ajetaan Seurahuoneen editse pitkin Raatihuoneenkataa. Jos Karjalankadulta käännytään oikealle, päästään

toisessa puistossa olevalle Raatihuoneelle, joka nykyisin toimii kirjastona, ja radan ylittämisen jälkeen Vakkosalmen puistoon.

Puistossa on kuuluisa laulujuhlien pitopaikka, jossa jo ensimmäisen kerran vuonna 1896 valmistuneella laululavalla on pidetty laulujuhlia. Sieltä edelleen jatkettaessa päästään Kuhavuorelle, josta on hieno näköala kaupunkiin ja ympäristöön.

Perimätiedon mukaan Alpo Sailo käytti tunnettua runonlaulaja Pedri Šemeikkaa mallinaan muotoillessaan Sortavalan runonlaulajapatsasta. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran äänitearkistossa on Šemeikan muisteloita, joita nuori musiikkimies Armas Launis äänitti vuonna 1905.

Tohtori Rafael Engelberg kirjoitti vuonna 1935 Itsenäisen Suomi -julkaisussa, että runonlaulajapatsas on erityisen huolellisen ja antaumuksellisen tutkimuksen ja työn tulos. Kirjoittajan mukaan kaikki joutava ja vähäpätöinen on karissut veistoksesta pois ja kaikki suuri, komea ja oleellinen on jäänyt jäljelle.

Engelbergin mukaan Sailon veistos on harvinaisen kauniisti aseteltu, puhdaspiirteisen monumentaalinen, yksityiskohtaisesti harkittu ja viimeistelty, voiman ja elämän täyteinen teos.

Patsaasta myytiin Kalevalan juhluvuonna myös pieniä kopioita kaikille, jotka halusivat hyllyynsä jäljennöksen patsaasta.

AILA-LIISA LAURILA

Professorit Juha Pentikäinen (vas.) ja Hannu Kahakorpi kävivät Helsingin kirjamessuilla Karjalan Sivistysseuran osastolla kertomassa menneistä saavutuksistaan ja uusista suunnitelmistaan.

Vienan tie -projekti houkuttelee kulttuurimatkalle pohjoiseen

Kiitaman koulusta tuli uusi näyttelypaikka ja koulutuskeskus Kuusamoon

Karjalan Heimo kertoi noin vuosi sitten Tampereen museokeskus Vapriikin näyttelystä Karhun vuosi. Näyttely on nyt siirtynyt hieman muunnettuna Kuusamoon, missä se tutustuttaa vieraan karhumetsään vuodenkierron ajaksi.

Kuusamossa karhunäyttelyn kotina on Kiitaman kulttuurikeskus, joka on vanha Heikkilän koulu, mutta nykyisessä kulttuurikäytössään uusi kohde. Sen ympärille on syntymässä uusia projekteja ja hankkeita.

Karhu-näyttelyssä edetään vuodenaikojen mukaan talvesta syksyyn ja uuteen talveen, karhun syntymästä karhun kaatoon ja peijaisiin. Palkitun luontokuvaa Antti Leinosen upeat karhukuvat värittävät matkaa ja täytetyt karhut antavat tuntumaa metsän kuninkaan kohtaamisesta. Leinosen kuvista voi nauttia myös näyttelykirjaa selailen.

Näyttelyä oli aikanaan asiantuntijana suunnittelemassa Helsingin yliopiston

professori Juha Pentikäinen. Pentikäiselle Heikkilän kylä on tuttu ja suorastaan tarunhoito paikka, jossa hän tapasi ruonolaulaja ja parantaja Marina Takalon ensimmäisen kerran. Kenttäniemi sijaitsee noin kilometrin päässä koulusta.

Pentikäistä kiehtoo arkielämän mystiikka, mitä Marina Takalokin edusti. Pentikäinen on kirjoittanut Takalosta kaikkiaan kolme kirjaa, joista tuorein, Marina Takalo, runolaulaja ja näkijä ilmestyi vuosi sitten.

Pentikäinen oli tänä syksynä mukana Helsingin kirjamessuilla Karjalan Sivistysseuran osastolla esittelemässä teostaan. Hänen karismaattinen esiintymistapansa tempaisi otteeseensa ohikulkijoita, jotka eivät olleet koskaan aikaisemmin kuulleetkaan Marina Takalosta. Pentikäinen kertoi Karjalan Heimolle myös muista mielenkiintoisista projekteistaan.

Karhumystiikkaan perehtyessään Pentikäinen oli johtajana Vapriikin tutkimusmatkalla Siperian mansialueelle vuonna 2002. Siellä Suomesta jo hävitety karhukultti on säilynyt näihin päiviin asti. Tämän vuoden elokuussa Pentikäinen teki matkan Siperiaan.

Kuusamo on Suomen kuuluisin karhukaupunki, vaikka mesikämmeniä vaeltelee tätä nykyä monien muidenkin kaupunkien mailla. Heikkilän entiselle koululle avattu Kiitaman kulttuurikeskus haluaa kasvaa kulttuuri-Suomen näyteikkunaksi Koillismaalle.

Heikkilän koulu siirtyi kesällä 2010 Kiitama Oy:n perustajan, professori Hannu Kahakorven omistukseen. Televisioväki tuntee Kahakorven pitkäaikaisena Kotikatu-sarjan tuottajana. Myös Kahakorpi nähtiin kirjamessuilla Karjalan Sivistysseuran osastolla.

Kahakorpi löysi Heikkilän koulun Pääatalo-elokuvan kuvausten kautta. Hän ohjasi vuonna 2007 valmistuneen Kuusamossa ja Taivalkoskella kuvatun elokuvan kirjailija Kalle Päätalosta. Elokuvan nimi on Päätalo sodassa. Kiitaman

kulttuurikeskus avattiin 25. lokakuuta.

Kahakorven mukaan kulttuuri ja luonto kohtaavat Kiitamassa. Kiitama sijaitsee alkuperäisen Vienan tien, tuon ikiaikaisen kaupan ja kulttuurin kulkureitin varrella. Näyttelyiden lisäksi sinne suunnitellaan elokuva- ja teatterialan koulutusta ja monenlaista muuta toimintaa, joka yhdistää pohjoisen alueita sekä Suomessa että Venäjällä.

Pentikäinen käyttää nyt tarvoaan myös Vienan tie -projektin kehittämiseen. Hän kertoi ideastaan, jonka toivoo kasvavan hankkeeksi ja todelliseksi toiminnaksi. Siihen sisältyy ajatus matkailureitistä Suomen Kemistä Vienan Keemiin, Pohjanlahdelta Vienan merelle.

Pentikäinen toivoo, että Koillismaalla ei olisi tulevaisuudessa kahtiajakoa high-season ja low-season, eli huippuseasonki ja hiljainen kausi, vaan toimintaa ja tapahtumia olisi jatkuvasti. Samalla voisi kehittää koko Lapin matkailua kulturellimpaan suuntaan.

Olen esitellyt ajatusta jo Lapin yliopiston matkailun kulttuurintutkimuksen professori Soile Veijolalle, joka on Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin johtaja. Hän oli oikein innostunut, Pentikäinen kertoo.

Ajatukseen mukaan matkailijalla olisi mahdollisuus kulkea kahdeksaa eri reittiä, joilla voi liikkua vaeltaen, hiihtäen, meloen, pyöräillen, onnikalla, omalla autolla ja niin edelleen.

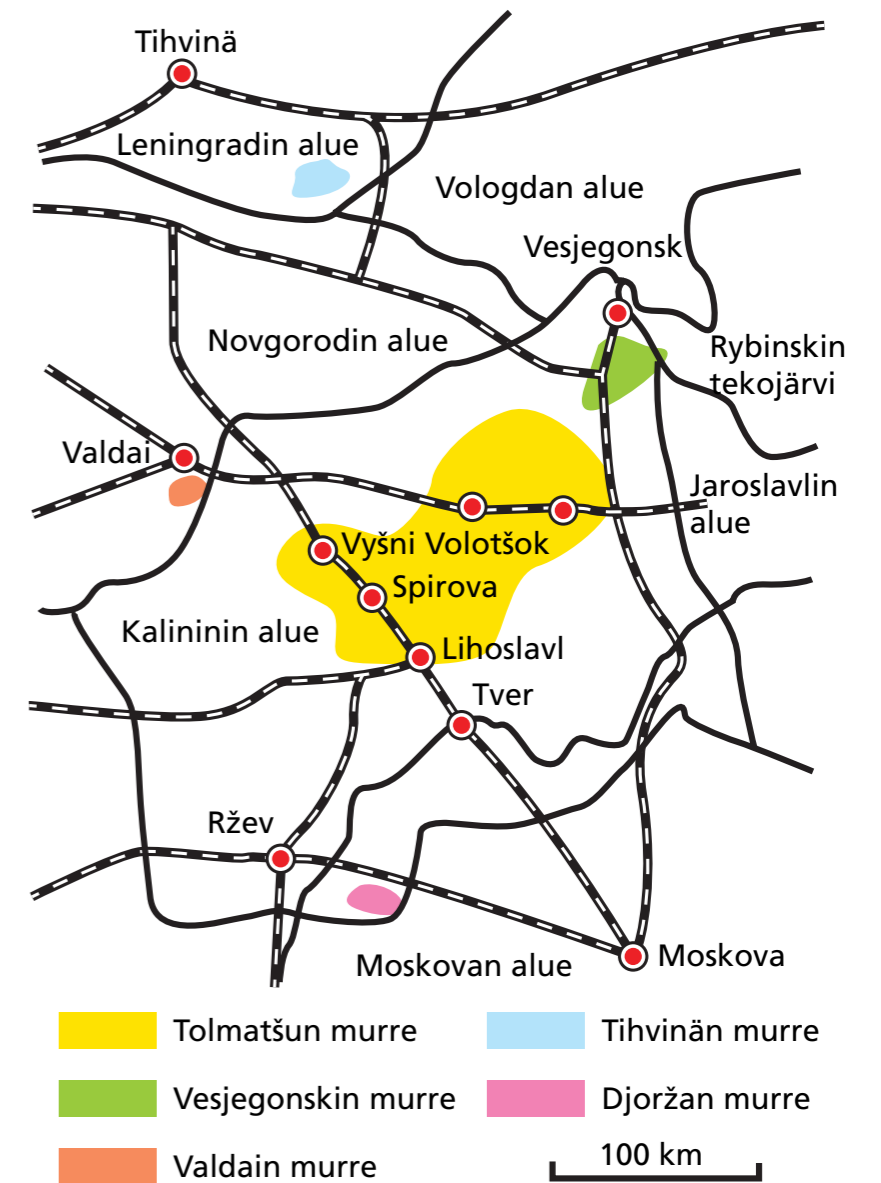
Tarkoitus on mennä vähän eri reiteille kuin missä kodat ja laavut ovat. Se olisi kokemusmatkailua, ei paljon puhuttua elämysmatkailua. Ranskalaisille, saksalaisille, kiinalaisille ja venäläisille matkailijoille voisi tarjota paketteja, jotka maksaisivat vaikka vähän enemmän, mutta oppaat osaisivat kertoa paljon enemmän kuin tavallisesti.

Pentikäisen mielestä uutta tekniikkaa voi soveltaa niinkin, että reitit opasteineen pantaisiin navigaattoreihin.

Aito lappilainen ruokailu kuuluisi tähän kulttuuripakettiin. Pentikäinen hahmottelee siihen kalaa, poroa, nisua, marjoja ja muuta hyvää.

AILA-LIISA LAURILA

Karhun vuosi -näyttely on Kiitamassa esillä ensi tammikuun loppuun. Kulttuurikeskuksesta saa lisää tietoa osoitteesta www.kiitama.com

Tyhjä ???==?

Kyykän kolina alkoi Suomessa 60 vuotta sitten

Kuusikymmentä vuotta sitten, vuonna 1951, alkoi Helsingin Seurasaarissa kolista, kun Karjalan Sivistysseura käynnisti karjalaisen kyykän elvytystyön. Seurasaarissa kyykkää on isketty yhtämittaisesti siitä alkaen.

Vuosi 1951 oli kuin tiimalasin kapea kohta, sen jälkeen peli on levinnyt koko maahan ja rajojen ulkopuolellekin, mutta jo ennen tuota vuotta pelillä oli rikas historiansa Karjalassa. Pelin elvytystyöhön osallistui useita henkilöitä. Keskeisimpiä heistä olivat Karjalan Sivistysseuran entinen puheenjohtaja Boris Karppela ja seuran pitkäaikainen rahastonhoitaja Kosti Pamilo. Karppelan syntymästä tuli kuluneeksi täydet sata vuotta 24. heinäkuuta tänä vuonna ja Pamilon syntymästä tulee kuluneeksi saman verran 11. helmikuuta ensi vuonna.

Näiden merkkivuosien johdosta on hyvä kerrata kyykän historiaa ja nykytilaa kunnianosoituksena kaikille niille, jotka ovat omalta osaltaan edistäneet tämän perinteisen karjalaispelin elvyttämistä ja kehittämistä.

Koulun laulukirjoista ja karjalaiskurojen ohjelmistosta monille on tuttu Vuokkiniemen Kivijärvestä lähteneen Iivo Marttisen ja Kontokin Kenttijärvestä kotoisin olevan Matti Väisäsen vuonna 1919 sanoittama Vienan Karjalaisen laulu Karjalan termäsill' kun lapsena leikin, kyykkää, keiloja kisaellen.

Heidän pyynnöstään Oskar Merikanto sävelsi sen muutamassa viikossa ja sitä laulettiin ponnekkaasti Uhtuan maakuntapäivillä vuonna 1920. Moni on sitä myöhemmin laulanut tuntematta tarkemmin pelijä, joita laulussa kisataan.

Varhaisimmat kuvaukset kyykkäpelistä ovat valokuvaaja I.K. Inhalla, joka teoksessaan Kalevalan laulumailta vuodelta 1911 kuvaa peliä niin sanoin kuin kuvin. Hän valokuvasi peliä Vienassa, Luvajärven kylässä vuonna 1894 ja antaa tarkan kuvauksen pelin kulusta.

Inhalle kerrottiin, että peliä kisattiin kaikissa lähialueiden kylissä, mutta ilmeisesti peli oli parhaiten säilynyt syrjäisillä kylillä. Miikkula Huovinen Suomussalmen Hietajärveltä muisteli: "Sitä oli joka pieneššä kyläššä omituini kyyk-

Sarja: Karjalainen kyykkä ennen, eilen ja tänään Osa 1: Kyykkä ennen

kämoa, ta vielä toisista pienemmistä kylistä kerävyttiš šinne yksihki".

Inhan kuvauksessa kylän miehet, isäntiä kaikki, kerääntyivät pelaamaan tasaiselle kedolle. Isäni puolestaan muisteli, että lapsuudenkylässään Porajärven Pälväjärvellä 1910-luvun lopussa miehet koontuivat pelaamaan tasaisella ja kovalla rantahietikolla.

Boris Karppela on puolestaan muistellut Karjalan Heimossa seuraavasti: "Ne meistä, jotka ovat syntyneet ikiomassa Koti-Karjalassa, eivät unohda koskaan pyhä- ja praasniekkapäivien mukaansa-tempaavaa urheiluleikkiä. Kyykkää löivät vakaat partasuu-urohot ja starikat, parhaassa iässä olevat brihat ja vieläpä pikoipikkaraiset brihatsutkin." ja "Kuvitelen, että suurempien karjalaisten pogostojen ja hierujen kujasilla suurempina pyhinä kuten Jyrkin päivänä, Iivanan päivänä, Illanpäivänä ja vieläpä Petrunpäivänäkin miehet iskivät ja iskivät lujaan ei ainoastaan oman kylän mestaruudesta vaan kylien välisistä mestaruuksista, vieläpä karjalaisten heimokuntien mestaruuksista."

Miikkula Huovinen kertoi edelleen, kuinka "Akollahen ympärillä varšinki Tul'iniemellä oli še Kyykkikankaš šanottih, nimeltäh, ni šiih šitä keräyty kun šuuri kylä nin šiin oli aivan šatoja henkie aina pyhänä peänä, kešällä. Šielä lyötiš kyykkeä". Kyykkä oli vielä voimissaan.

Kyykkä on vanha kyläpeli, jota on varmuudella pelattu laajalla alueella Karjalassa, Venäjällä ja Itämeren ympäristössä. Pelinä se kuuluu niihin, joissa sauvoin tai palloin heitetään tarkkuutta ja joita on pelattu maailman kaikilla kolilla. Mutta Karjalassa pelille on kehittynyt omaleimainen muotonsa, joka on säilynyt meille Suomessa asuville.

Venäjällä pelataan periaatteessa samaa peliä nimellä gorodki. Internet-sivuilta löytyy tietoja, joiden mukaan Pietari Suuri (1672-1725) olisi aikanaan pelan-

nut gorodkia.

Vanhojen valokuvien perusteella, suunnilleen samoilta ajoilta kuin Inha kuvasi peliä Vienassa, sitä on pelattu Venäjällä paitsi kyläpelinä myös varuskunnissa ja herrasväen kartanoissa. Pelaajina voi tunnistaa niin Leo Tolstoin (1828-1910), Maksim Gorkin (1868-1936), Josef Stalinin kuin Ivan Pavlovin (1849-1936). Valokuvasta katsottuna Stalinin pelityyli oli hyvin jäykkä ja joustamaton.

Leo Tolstoi ei merkittävästä tuotannostaan huolimatta saanut kirjallisuuden Nobel-palkintoa, mutta Ivan Pavlov oli yksi ensimmäisiä lääketieteen nobe-

listeja vuonna 1904. Hänet tunnetaan yleisesti koirilla tekemistään ehdollistamiskokeista, ns. Pavlovin koirista. Pavlovin pelityyliä saattoi katsella Suomen televisiossa hiljattain esitetyssä Neuvostoliiton tiedettä esitelleessä ohjelmassa, mutta hänen vaikutuksensa kyykkäpeliin ovat mutkan kautta monipuolisemmatkin.

Kyykän elvyttäjä Boris Karppela asui lapsena Pietarissa, missä hänen isällään oli kauppahuone. Boris oli lapsena hie- man heiveröinen ja vanhemmat veivät hänet lääkäriin – ja lääkäriä oli Ivan Pavlov. Pavlov kehotti vanhempia toimittamaan Boris maalaisympäristöön

voimistumaan ja hänet lähetettiin sukulaisiin Munjärven Suopohjan lyydiläiskylään.

Tuli vallankumous, vanhemmat pakenivat Pietarista Suomeen ja Boris jäi rajan taakse Munjärvelle. Isä värväsi partion hakemaan poikaa Suomeen ja hakumatka onnistui. Myöhemmin Boris muisteli, ettei vallankumous pojan elämässä näkynyt juuri muuten, kuin että koulussa ensimmäisenä vuonna laulettiin Jumala varjele tsaaria ja toisena vuonna kansainvälistä. Munjärvellä hän ehti myös tutustua kyykkään.

Nimi kyykkä (tai kyykki) on Karja-

lan kielen sanakirjan mukaan tunnettu etenkin Vienassa mutta myös etelämpänä Suojärvellä. Uhtualla ja Hietajärvellä kisattiin kyykkää tai kyykkeä, ja Tunkualla tunnettiin kyykkäh kizoanda.

Vienassa pelistä on myös käytetty nimeä keila, mikä esiintyy myös Vienan Karjalaisen laulussa. Venäjällä pelatun gorodkin nimi tulee venäjän sanasta gorod eli linna tai kaupunki, josta Karjalankannaksen linnapeli on suora käännös.

Venäjänkielisestä nimestä voisi olla peräisin myös Itä-Karjalassa tunnettu nimi kuri (tai guri, ku oi), jota on myös käytetty polttopallon kaltaisesta pelistä. Siinä missä nimitys kyykkä on tarkoitta-

Vuokkiniemessä kyykkäpelit kuuluvat iljanpäivän praasniekan yhteyteen.

kjdfh kjsh dku<sh xxcxvzx
lkjsn xcbxvcnxx <x>Zx >Zx

nut heiton kohteina olevia palikoita eli keiloja, kuri on tarkoittanut heittämisessä käytettyä karttua eli sauvaa.

Itä-Karjalassa, ainakin Säämäjärvellä ja Vitelessä, kyykistä eli keiloista on käytetty myös nimeä kruukka (tai kriukka). Karjalan kielen sanakirjaan on Säämäjärveltä saatu pelin hyvä kuvaus: ”Kruukat pystetäh, kymmene yhtel tšural, kymmene toizel, kaks_askeldu väl'ie, pystöilleh, riävyll'eh poikki juamas, sit kolme askeldu iellehpäi tšeri, sit tähtet tšuran toizen, mis kohtie pidäy lykätä. Ezmäi toizes skonah lykätäh puäl'ikal da tšeris piäl'itši. K_ei kfuukad tšeris piäl'itši mennä ga sid jähäh akakse. Toine tšura yhtenjytyi. Ken voittau, selläd ottau toizez: yks_on nell'in kyñnim muaz, toine selläz ajau, puäl'ikal lykkeäy akkoi piäl'itši tšeriz.” (avainsanoja: juama = tie, tšeri = raja tai pesä, tšura = puoli). Heittosauva puolestaan on ollut kfuukkapoalikka. Muutoin sana kruukka on tarkoittanut paakkua tai koukkua.

Pelin tuottama ääni on varmaan antanut pelille Salmassa ja Suojärvellä käytetyn nimen koljoi (tai koll'oi), joka on myös tarkoittanut pelissä käytettyjä kyykkäjä. Suojärvellä peli on otettu toisissaan, koska sieltä on kirjattu muistiin toteamus: Eennen pyhätpäivät koll'oih loškotettih kizattih, kai ol'i muškoil käet kibiet.” Kyykkämestari Pekka Mirola puolestaan muisteli suojärveläisen isännän selitystä. ”Kyntie muota katso maltamme, kirjuo lugie tuos emmo malta, kollöida kishata, sitä tuos maltammo.”

Inkerissä peli on tunnettu nimellä poppi ja Ruotsin inkeriläisillä toimii edelleen oma poppiliittonsa peliä edistämässä. Tunkualla ja Ilomantsissa kyykkäkeilasta on sanakirjan mukaan yleisemminkin käytetty nimeä pappi. Kun kyykkäjä heitetään kartuilla eli sauvoilla ulos peliruudusta, rajoille jääneet kyykkäät nostetaan pystyyn papeiksi. Tämä nimitys on siten yleistynyt paikoin koko pelin nimeksi. Virossa on puhuttu linnamängistä tai maan eteläosissa kurnilöömisestä. Pohjoisessa myös koltat ovat tunteneet kyykkäpelin.

Venäjän vallankumouksen ja Suomen itsenäistymisen jälkeen itärajan yli siir-

tyi Suomen puolelle parikymmentä tuhatta Karjalan pakolaista. Jo heitä ennen maahan oli asettunut monia laukku-kauppiaita, jotka olivat perustaneet pysyviä maakauppoja. Pakolaiset ottivat kyykkäpelin ohjelmaansa ja sitä pelattiin 1930-luvulla myös Karjalan Sivistysseuran kesäjuhlilla.

Karjalan Heimon vanhoista numeroista löytyy näiltä ajoilta kuvia, joissa muiden mukana pelaavat seuran entinen puheenjohtaja Ville Mattinen (pj 1936-1953) ja hallituksen pitkäaikainen jäsen, varapuheenjohtaja ja sihteeri Wasili Keynäs (eri luottamustehtävissä 1932-1935 ja 1938-1957).

Wasili Keynäs oli aikanaan monipuolinen karjalainen vaikuttaja ja toimi 1920-luvulla Karjalan väliaikaisessa hallituksessa sekä Karjalan keskushallituksessa ja sen asettamassa Karjalan ulkomaisessa valtuuskunnassa. Vuonna 1926 hän myös sai ensimmäisen palkinnon kyykänlyönnissä Karjalan pakolaisten kesäkisoissa Jyväskylässä, jossa erityisesti lieksalaiset pelaajat olivat vahvasti mukana.

Muita Karjalan Heimossa julkaistuja kuvia on Karjalan pakolaisten juhlista Kotkasta vuonna 1934, Ähtäristä Sirkeisen kauppatalon pihamaalta vuonna 1926 ja Lavansaaresta niinikään vuonna 1926 (pelaamassa Akseli Mulli, Viljo Saarinen, Uuno ja Arvo Tolsa sekä Väinö Suursoho).

Sotien välisenä aikana Karjalakerhot pitivät jonkin aikaa peliä ohjelmassaan ja siten Suomeen haettu Boris Karppelekin päätyi sen pariin Suojärvellä, joskin hän oli tutustunut peliin jo Munjärvellä ollessaan. Hän kertoi kyykkää pelatun viime sotien aikana myös rintamalla joustoaikoina.

Välineiltä ei paljon vaadittu. Isänikin muisteli lapsuudestaan, että pikkupojan tultua kentän laidalle, isännät yksinkertaisesti katkaisivat riukuaidasta sopivan mittaisen pätkän heittosauvaksi. Karjalaisen pelitoimintaa sotien välisenä aikana hoitanut Kisakomitea alkoi kuitenkin keskittyä muihin urheilumuotoihin ja kyykkäinnostus hiipui.

PEKKA PAMILO

Jutun lähteet julkaistaan juttusarjan yhteydessä myöhemmin.

Kyykkäkauden 2011 päättäjaiset

Vuoden 2011 kyykkäkauden päättäjaiset pidettiin lauantaina 15. lokakuuta Helsingin Seurasaarella perinteisen Ruskakyykän merkeissä. Pelit järjestettiin parien välisenä kilpailuna, johon osallistui 13 paria.

Mukana oli Seurasaaren omien pelaajien lisäksi vieraita Porvoosta ja Turusta. Sää suosi pelejä, sillä syysmyrskyjen jälkeen vuorossa oli kaunis aurinkoinen syyspäivä.

Parit jaettiin kahteen lohkoon, joissa pelattiin kaikki kaikkia vastaan. Sen jälkeen lohkojen parhaat pelasivat keskenään voitosta ja muut vastaavasti seuraavista sijoista. Viiden tunnin rupeaman jälkeen parien järjestys ratkesi. Pelien jatkuessa näinkin pitkään oli välillä tarpeen nauttia rokasta ja kahveista, jotka Raili Oksman oli järjestänyt paikalle.

Tasaisten ja vaiherikkaiden pelien jälkeen viisi parasta paria olivat seuraavat:

1. Oskari ja Santeri Hämäläinen, joskin isänsä Tero tuurasi Santeria loppuottelussa
2. Raili ja Väinö Oksman
3. Rainer Montonen ja Seppo Iivarinen Porvoosta
4. Juho Karhunen ja Kalle Paajaste eli veteraanien SM-kisojen kaksi parasta
5. Hannu Harju ja Jaakko Jokela Turusta

Paikalla oli myös Suomen Kyykkäliiton puheenjohtaja Pentti Karvonen, joka kertoi, että liitto on valinnut Seurasaaren kyykän vetäjän Paavo Rahikaisen kunniajäsenekseen ja luovutti hänelle tästä kertovan kunniakirjan.

Paavo sai paikalla olevilta hyvät aplodit, sillä kaikki tunsivat hänen mittavan työnsä KSS:n kyykkäkerhon puheenjohtajana, KSS:n hallituksen pitkäaikaisena jäsenenä, Suomen Kyykkäliiton hallituksen jäsenenä ja varapuheenjohtajana ja monien tilaisuuksien ja talkoiden ahkerana puuhamiehenä. Parhaat onnittelut Paavolle.

Kyykkäpelit Seurasaarella käynnistyvät taas tammikuussa talvipelien merkeissä.

Tietoa tuhansien vuosien takaa

Kirjoittajalta on usein kysytty, ovatko kaikki Lesoset samaa sukua. En ole pystynyt aiemmin vastaamaan kuin sen, että ovat. Enempää en ole tiennyt.

Jo yli vuosikymmen sitten tuonilmaisiin mennyt mummoni Jenny Lesonen sanoi, että ei ole muita Lesosia kuin Suomussalmen Lesoset. Mummoni siis oletti, että kaikki Lesoset ovat samaa sukua ja ovat lähtöisin Suomussalmen Matvej Lesosesta (s. 1766 Venehjärvellä). Me molemmat olemme olleet väärässä, sillä dna-testaus on tuonut sukuasioihin uuden näkökulman ja tutkimusmenetelmän. Mitähän mummoni tähän nyt sanoisi, kun kertoisin, että Lesoset ovat lähteneet eri suunnilta eri aikaan ja saapuneet Vienan Karjalaan.

Professori Matti Pöllä on kirjoittanut tämän totuuden jo vuonna 1995 kirjaansa Vienan Karjalan etnisen koostumuksen muutokset. Dna antoi tähän varmistuksen – näin juuri asia on ja kaikki maailman Lesoset eivät ole isälinjoiltaan saman esi-isän jälkeläisiä. Sitähän tämä tulos ei muuta, että Lesosia ollaan joka tapauksessa!

Lesosten sukuseura on testauttanut nyt yhteensä viisi eri miespuolista Lesosen esi-isän mieslinjaista jälkeläistä. Heidän esi-isänsä ovat asuneet Venehjärvellä ja Pistojarvellä. Kivijärven Lesosten eli Joakkosen jälkeläisen testin tuloksia odotellaan sekä toisen Pistojärven Lesosen jälkeläisen testitulokset ovat vielä tätä kirjoittaessa tulossa laboratorios-ta. Yhteensä siis seitsemän testiä ja lisää teetetään.

Kyseessä on siis Y DNA eli y-kromosomitesti, joka kertoo tuloksen isälinjasta hamaan alkuperäiseen isään saakka. Y-kromosomi periytyy isältä pojalle lähes muuttumattomana. Naisesta ei voi saada y-dna:ta koska y-kromosomi ei periydy työlle, naisesta saa vain äitilinjan. Miehestä voi ottaa sekä isä- että äitilinjat.

Lesosten sukuseura teettää testejä siksi, koska ensinnäkin testillä voi joko vahvistaa tai kumota rippikirjojen tietoja. Rippikirjat ovat ihmisten kirjoittamia ja siksi nekin voivat sisältää virheitä.

Lisäksi Vienan arkistomateriaalit ovat vaikeasti saatavana, ovat kirkkoslaavia ja ainakaan allekirjoittanut ei ole vielä oppinut näitä lukemaan. Kaiken lisäksi usein Venehjärven tiedot ovat jääneet kirjoista pois, koska sijainti on ollut

Dna-testaus auttaa sukututkimusta Lesosten sukuseurassa

syryäinen ja usein tiettömän taipaleiden päässä veronkantajilta ja papeilta.

Esimerkiksi Lapin pogostien verokirjassa 1530-luvulla ei ole mainintaa Venehjärvestä, vaikka kylällä on asuttu jo 1500-luvulla. Vanha Venehjärven kalmis-maa kertoo tarinaa tästä varhaisesta asutuksesta. Emme mahdollisesti koskaan saa tietää asiakirjoista esi-isiamme ja ketkä kuuluvat samaan sukuhaaraan, mutta dna-testillä saamme tietää, milloin he ovat eläneet ja ketkä kuuluvat saman esi-isän jälkeläisiin.

Jokaisen yksilön dna:t ryhmitellään eri kirjaimin erilaisiin haploryhmiin eli hei-

moihin. Esimerkiksi A, B, C, D, E ja niin edelleen. Lisäksi eri mutaatioiden myötä niihin saadaan alaryhmiä esim. I1, I1d jne. Mutaatio on lyhyesti sanottuna periytyvä muutos sukusolujen osissa. Evoluution kannalta mutaatiot ovat ainoa tapa tuottaa uusia vaihtoehtoisia muotoja geenien perimään. Mutaatiot tapahtuvat eri aikoina ja niiden tapahtuma-aika voidaan laskea piirtämällä haplosukupuu. Lisätietoja saa esimerkiksi osoitteesta <http://fidna.info/>. Lesosissa olemme saaneet ryhmiksi I, R ja N viidestä näytteestä.

Lesosten I heimo

Testattujen jälkeläisten esi-isät ovat: Semjon Lesonen, syntynyt 1800-luvun alussa Venehjärvellä, Matvej Lesonen, syntynyt 1766 Venehjärvellä, sekä Johan (Ivan) Lesonen, syntynyt 1776 Venehjärvellä.

Kaikki nämä kolme testiä ovat I-haplo-ryhmää eli heimoa ja samaa isänpuolen Lesonen-sukua keskenään. Ryhmää kutsutaan viikinkien ja normannien jälkeläisiksi. I-heimon ensimmäinen jäsen syntyi noin 25 000 vuotta sitten Lähi-idässä. Sieltä jälkeläiset ovat kulkeutuneet pohjoiseen, ja mutaatioiden kautta on syntynyt alaryhmiä.

Nämä kolme Lesosta ovat alaryhmältään I1d, ja esi-isät ovat tulleet kaukaa pohjoisesta ja heidät käsitetään Norse-tai ultraNorse-ryhmäksi. Tämä UltraNorse-tyypin 1 ensimmäinen mutaatio on syntynyt Ruotsissa 2550 vuotta sitten eli noin 530 eaa. Venäläiset dna-tutkijat epäilevät, että Lesoset ovat oma karjalainen haaransa I1d-alaryhmässä. Tämä pystytään tutkimaan ottamalla vielä lisätestejä. Voi olla, että karjalainen I1d-ryhmä saa oman oksansa haplosukupuhun, kun saamme testin teetettyä.

Venejärveläisen Ivan Lesosen esi-isän juuret ovat siis pohjoisessa Norjassa tai

Tuli-Lapissa eli Kuolassa. Suomi DNA-projektin tutkija Lauri Koskinen epäilee Ivan Lesosen tulleen Norjasta Viaan, koska eniten tätä heimoa esiintyy nimenomaan Norjassa.

Näiden kolmen dna-sukulaisosumiksi tulivat myös miehet nimeltään Belyajev ja Selyakov. Mitään muita lähiosumia ei tullut. He kaikki ovat yhden ainoan Ildmiehen jälkeläisiä ja jostain syystä muita sukulaisia ei ole. Tämä kertonee siitä, että on ollut nk. pullonkaula noin 1500-luvulla. Pullonkauloiksi kutsutaan sellaista, että esimerkiksi sota, taudit tai jokin muu vastaava on hävittänyt paljon väkeä, ja vain muutama ihminen on jäänyt eloon. Näin on todennäköisesti tapahtunut myös Lesosten suvussa.

Vienan alueen historiasta tiedämme, että vuonna 1589 Pekka Vesaisen sissipartio ja vuonna 1591 pienehköt suomalaiset sissipartioid ja viimeisimpänä Sven Baggen johtama 600 miehen vahvuinen joukko tekivät neljä hävitysretkeä Vienanmerelle. He polttivat taloja ja suolankeittämöitä sekä surmasivat ihmisiä kaikissa rannikkokylissä Suman linnakkeen ja Kantalahden välillä. He surmasivat niin paljon väkeä, että monissa kylissä tuli todellinen asukaskato.

Lesosille on ilmeisesti käynyt niin, että esi-isän kaikki miespuoliset sukulaiset ovat kuolleet noiden hävitysretkien aikana ja yksi ainoa jäänyt eloon – jonka jälkeläisiä siis Matvej, Semjon ja Ivan ovat. Syrjäisen sijaintinsa vuoksi Venäjällä kalastellut ja metsästellyt esi-isä on säilynyt hengissä eivätkä hävitysretkeläiset ole häntä löytäneet.

Näiden kolmen yhteinen esi-isä on siis elänyt/syntynyt vuosina 1530-1575. Matvej ja Ivan ovat läheisempiä sukulaisia toisilleen, he voivat olla jopa veljesten lapsia, sillä erään laskurin mukaan heidän yhteinen esi-isänsä olisi elänyt noin 1740-luvulla.

Selyakovin sekä Matvejn ja Ivanin yhteinen esi-isä on elänyt noin 1210-luvulla. Belyajevin sekä mainittujen kahden miehen yhteinen esi-isä eli noin 400-luvulla. Semjonilla ja Belyajevilla on yhteinen esi-isä noin 280-luvulla sekä Selyakovilla ja Semjonilla 520-luvulla.

Selyakov ja Belyajev ovat siis hyvin kaukaisia sukulaisia Lesosille, mutta jälkeläisiä samalle esi-isälle, joka on elänyt ajanlaskun alkuvuosisatoina. Paikka ei ole vielä tiedossa.

Lesosten R heimo

Ryhmään kuuluu Tero Lesonen, syntynyt arviolta noin 1800-luvun alkukymmenien aikana Lapukassa. Hänen poikiaan olivat Hovatta, Hilippä ja Varahvontta Lesonen, jotka asuivat Venäjällä. Varahvontta toimi I.K. Inhan K.F. Karjalaisen oppaana Vienassa. Teron tarkempi alaryhmä on R1a1a.

R Lesosen haploryhmä on määritelty venäläisten tutkijoiden mukaan Pohjois-Euraasian haaraksi. Haarassa on paljon saman esi-isän jälkeläisiä Viron, Valko-Venäjän, Etelä-Venäjän, Puolan, Liettuan, Laatokan Karjalan jne. alueilla. Heidän yhteinen esi-isänsä on syntynyt noin 2100 (+/-250) vuotta sitten eli muutamia vuosikymmeniä eaa.

Uhtuan Vasiljev ja Tero Lesonen kuu-

luvut saman esi-isän jälkeläisiin. Dna-testillä saimme siis tietoomme uuden sukulaishaaran, jota emme aiemmin tieneet olevankaan. Uhtuan Alajärvellä on asunut Jefim Vasiljev, jonka isäksi mainitaan Jevdokim Vasiljev. Jefim on syntynyt noin vuonna 1820, paikka ei ole tiedossa. Vasiljevin miespuolinen jälkeläinen on testauttanut itsensä.

Olemme laskeneet, että yhteinen esi-isä Vasiljeveilla sekä Lesosilla on jo 1780-1790-luvulla. Venäjältä löytyykin eräs mielenkiintoinen Jevdokim, joka voisi olla tämä yhteinen esi-isä: kuuluisa tietäjä Outokka Lesonen, syntynyt noin 1780-1790-luvulla Venäjällä. Hän kävi tietohusmatkoillaan ulkokylissä. Tero on voinut matkata isänsä Outokan mukana Lapukkaan, minne on sitten jäänyt asumaan, samoin on voinut käydä Jefiminkin matkalla Alajärvelle.

Muita osumia näillä kahdella on myös Buzaitis ja Postnikov. Mahdollinen yhteinen esi-isä näillä neljällä on noin 1200-1300-luvulla. Saman dna:n lähi-osumat löytyvät mukavasti kiertäen Itä-

meren rannikkoa, joten tästä voisi päätellä Viaan tulosuunnaksi Itämeren rannikon Liettuan-Puolan suunnan.

Lesosten N heimo

Huotari Petrinpoika Lesonen syntyi vuonna 1820 Pistojärven Hämeenkylässä. Hän on tarkemmin alaryhmältään N1c1. Erään tiedon mukaan myös Venäjän perustaja viikinkipäällikkö Rurik olisi nimenomaan N1c1-alaryhmää. N1c1-haploryhmän alkuperä on eteläisessä Siperiassa arviolta noin 9 000 vuotta sitten. Noin 8 000 vuotta sitten muutama N1c1-heimolainen päätti lähteä kohti Pohjois-Eurooppaa. Ylitettyään Uralin he asettuivat Keski-Volgan tienoille.

Suurin osa suomalaisista testatuista miehistä on tätä N1c1 heimoa. Ei ole vielä selvää, onko N1c1 tullut Suomeen Latviasta (Viron kautta) vai Uralin ja Karjalan kautta. N1c1-ryhmällä korkein esiintymistäajuus on Pohjois-Euroopassa, missä heitä on enemmän kuin Siperiassa. Suomalaisista heitä on 60 pro-

senttia. Liettualaisista ja latvialaisista testatuista tätä alahaploryhmää on noin 40 prosenttia.

Kalevi Wiikin kirjoittaman Suomalaiset miehet -kirjan kohdan Laatokkalaisia haplotyyppistä tulokset täsmäävät täydellisesti tuloksiin. Lesosen sukuuhan on esiintynyt Laatokan alueella 1500-luvulla ja Suomessa Pohjois-Karjalassa 1600-luvulla.

Family Finder -ohjelman (dna-ohjelma) mukaan Huotar in jälkeläinen on 161. serkku Rurikin suoran jälkeläisen kanssa. Eli siis Rurikilla ja Huotarilla on ollut yhteinen esi-isä kauan, kauan sitten.

Dna-testillä saadusta tuloksesta on laskettu, että Pohjois-Savon Nyyssösillä sekä Lesosilla on ollut yhteinen esi-isä jossain päin Karjalaa noin 1200-luvulla. Nyyssösten esi-isän muutto Savoan ajoittuu todennäköisesti 1300-luvun alkupuolelle.

Käkisalmen Karjalassa oli paikallinen kapina vuonna 1314. Novgorodin Karjala oli läänitettyä ankaruudestaan kuu-

Kuva Lesosten sukutapaamisesta, joka järjestettiin 15.5.2010 Oulussa Uudella Seurahuoneella. Ensimmäisessä isossa juhlassa paikalla oli noin 160 henkilöä. Kaukaisimmat vieraat saapuivat Norjasta ja Venäjältä

luisalle pajari Boris Konstantinpojalle, joka kukisti kapinan nopeasti. Hänen komentoaan lähti pakoon Laatokan Karjalasta paljon väkeä Savoan, Jääskkeen ja Äyräpään.

Nyyssösten vanhin perinteisin sukututkimuksen keinoin selvitetty esi-isä Olli Nyyssönen, syntynyt noin vuonna 1480, asui Säamingin Haapalassa. Hänen isänsä on tullut Venäjän Karjalasta luultavimmin Laatokan suunnalta. Säamingistä he muuttivat noin 1560-70 nykyisen Joroisten Savuniemeen ja sieltä edelleen Rautalamille. Vienassa ei ole tavattu nimeä Nyyssönen tai siihen viittaavaa sukunimeä ainakaan Matti Pöllän tutkimusten mukaan.

Ilomantsin ja Konneveden Waris-suvulla on Lesosen kanssa yhteinen esi-isä. Wariksen suvusta on testattu useita eri henkilöitä eri haaroista. Waristen osalta yksi oletus on ollut, että he olisivat tulleet Antreasta, jossa on ollut pitkään Variksia. Rautalammin Varikset ovat mahdollisesti tulleet Saimaan vesistöä pitkin 1500-luvun alkupuolella mahdollisesti juuri tuolta samalta Jääskkeen-Käkisalmen alueelta.

Ilomantsin Waris-suvun edustajan kanssa Lesosella on yhteinen esi-isä 1630-luvulla. Konneveden Waris-suvulla ja Lesosilla on yhteinen esi-isä 100 vuotta myöhemmin eli 1530-luvulla.

Lesosen sukua on asunut Tohmajärvellä ja Liperissä 1600-luvulla. Sieltä he ovat 1600-luvun puolen välin jälkeen lähteneet mm. Viaan. Mahdollisesti Waris-suku on näistä Lesosista peräisin. Tästä voi päätellä, että N Lesoset ovat tulleet Viaan Suomen puolelta.

SARI HEIMONEN

Mikä dna-testi?

Dna-testi otetaan kolmeen näyteputkiloon, sellaisella isommalla tepsypuikolla näköisellä puikolla posken sisäpinnasta kaapien. Kun näyte otettu, se lähetetään Amerikkaan laboratorioon ja noin 3-6 viikon päästä alkaa tulla tuloksia internetiin FamilyTreeDna-sivuille. Jokaisella on oma sivu ja salasana omiin tietoihin. Julkisesti ei näy, kenen näytteestä on kyse. Vain varhaisin esi-isä näkyy, jos nimi on tiedossa.

Karjalan Heimo tapasi Armas Mišin Kuhmon Juminkeossa pari vuotta sitten.

Armas Mišin sai kansankirjailijan kunnianimen

Petroskoilaisesta Armas Mišinistä on tullut ensimmäinen inkerinsuomalainen, joka on saanut Karjalan tasavallan kansankirjailijan kunnianimen.

– Olen iloinen. Se merkitsee minulle oman inkerinsuomalaisen kansani reabilitointia, Mišin paljastaa.

Aikanaan Mišin karkotettiin Siperiasta. Kotikylään Pieneen Autioon Leningradin alueelle ei Mišin perhettä päästetty kuten ei muitakaan inkeriläisperheitä. Häntä ei rekisteröity pitkään aikaan Petroskoissa.

Nuorta Armas Mišiniä kiellettiin haikautumasta Petroskoin lääketieteelliseen opistoon. Hänen lapsuuden haaveensa ei ole toteutunut. Hänestä ei tullut lääkäriä,

vaan tunnustettu kirjailija.

Arvonimi on myönnetty hänelle monivuotisesta hedelmällisestä työstä ja suuresta panoksesta tasavallan kulttuurin kehitykseen.

Karjalan tasavallan päämies Andrei Nelidov luovutti Armas Mišinille Karjalan kansankirjailijan todistuksen marraskuun alussa.

Viisi kirjailijaa on saanut Karjalan kansankirjailijan kunnianimen. He ovat Ortjo Stepanov, Antti Timonen, Jaakko Rujojev, Dmitri Gusarov ja Marat Tarasov. Nyt itämerensuomalaisten kansankirjailijoiden joukkoon on tullut inkeriläinen. (www.karjalansanomat.ru)

Museovirastolta Mordvan museolle 4 000 euron tukiraha

Museovirasto on jakanut apurahoja suomalais-ugrilaisien kansojen kulttuuriperinnön vaalimiseen. Pääpalkinto meni Mordvan kotiseutumuseolle Mordvan tasavaltaan, Saranskiin. Se sai 4 000 euroa näyttelysuunnitelman Hänen nimensä – Nainen! toteuttamiseen.

Museovirasto antoi erityispalkintona 3 000 euroa Surgutin kotiseutumuseolle Hanti-Mansian autonomiseen piirikuntaan, missä toteutetaan näyttely Pyhän veden laulut.

Tunnustuspalkinto 2 000 euroa meni Komin kansallismuseolle Syktyvkariin, jossa on tehty näyttelysuunnitelma Nainen – äiti, monitaituri, kaunotar!

Samana verran sai myös Bejojarskin näyttelyhalli Hanti-Mansian autonomisessa piirikunnassa näyttelysuunnitelmaan ja tapahtumasarjaan Kazymmin ruhtinaskunta.

Tunnustuspalkinto 1 000 euroa tukee Kontupohjan aluemuseota Karjalan tasavallassa, missä ovat suunnitella näyttelyt Seppä Ilmarisen kosiomatka ja Lyydien maa. Tuhat euroa sai myös vepsäläinen talonpoikaismuseo Vepsäläinen pirtti.

Pää- ja tunnustuspalkinnot jaetaan Suomen opetus- ja kulttuuriministeriön sukukansaohjelman varoista sekä erityispalkinto Suomen Kulttuurirahaston tuella. Hakeuksia oli kaikkiaan 15.

Jakajien mielestä erityisen merkittävää suomalais-ugrilaisien kansojen kansallisen identiteetin kannalta on oman kulttuurin esittelemisen nuorisoa puhuttelevalla tavalla esimerkiksi audiovisuaalisia ja elektronisia keinoja hyödyntäen.

Kalevala-seura palkitsi Juha Pentikäisen kulttuurityön

Marina Takalo -tutkija ja Helsingin yliopiston uskontotieteen professori emeritus Juha Pentikäinen on yksi Kalevalaseuran kekripalkintojen saajista tänä vuonna.

Kekripäivän tunnustuspalkinnot annettiin kaikkiaan kymmenelle suomalaisen ja saamelaisen kulttuuriperinnön parissa ansioituneelle henkilölle.

Ne jaettiin Kalevalaseuran Saamentutkimuksen syke-seminaarissa Rovaniemellä 28. lokakuuta.

Pentikäisen saama tunnustus kuului ryhmään palkinto arvokkaasta työstä tieteen, taiteen ja kulttuurin alalla. Niitä sai kaikkiaan neljä henkilöä.

Pentikäisen tutkimustyön erikoisaloja ovat olleet kan-

sanusko, šamanismi sekä pohjoiseen mytologiaan liittyvät kysymykset. Hänen merkittävimpinä teoksiaan pidetään Marina Takalon uskontoa vuodelta 1971, Kalevalan mytologiaa vuodelta 1987, Suomalaisen lähtö – Kirjoituksia pohjoisen kuolemankulttuurista vuodelta 1990 sekä teosta Saamelaiset – Pohjoisen Kansan mytologia vuodelta 1995.

Lisäksi palkintoja saivat kansainvälisesti tunnettu säveltäjä ja ansioitunut musiikkikirjoittaja

Kalevi Aho, kansanomaiseen ajatteluun, sukupuolijärjestelmään ja suomalaiseen alkoholikulttuuriin tutkimuksissaan perehtynyt Helsingin yliopiston folkloristiikan professori emerita Satu Apo sekä arvoituksia, kertomuksia ja kerrontaa ja unien kulttuurisia tulkintoja tutkinut Turun yliopiston folkloristiikan professori emerita Annikki Kvala-Bregenhøj.

Ikonimaalauskurssit Valamon opiston keskeistä tarjontaa

Ikonimaalaus ja aktiivinen ikääntyminen ovat teemoina Heinäveden Valamon kansanopiston kurssilla ensi vuonna. Luostarin kurssipaikan nimi on lyhentynyt muotoon Valamon opisto. Opistossa alkaa 26. toimintavuosi ja kursseilla panostetaan erityisesti ikonimaalaukseen.

Ikonikatemia tarjoaa hyvin erilaisia ikonien maalauskurssia, jotka opastavat eri tyylien ja maalaustekniikoiden pariin. Opettajina on tunnettuja kotimaisia ja ulkomaisia maalareita kuten Konstantinos Ksenopoulos, Natalia Aldošina, Mari Zabyšnyi, Vjatseslav Mihai-

lenko ja Alexander Wikström.

Kursseja löytyy niin vasta-alkajille kuin kokeneille maalareille. Kurssien hinnat vaihtelevat 300 eurosta 500 euroon.

Kesän lopulla, 24.–26. elokuuta Valamo muistaa erityisellä kansainvälisellä seminaarilla entistä vakiovierastaan, kirjailija Pentti Saarikoskea, jonka viimeinen leposija on luostarin hautausmaalla. Saarikoski täyttäisi syksyllä 75 vuotta, jos vielä eläisi.

Ortodoksisten sukujen tutkijoille on tarjolla oma kurssi. Opiston ohjelmaan kuuluu lisäksi runsaasti erilaisia taide-, käsityö- ja filosofia-kursseja, joihin voi tutustua osoitteessa www.valamo.fi.

Katri Suvanto Pudasjärvellä

Lokakuun 26. päivänä 2011 siirtyi tuonilmaisiin Pudasjärvellä Katri Suvanto, tyttönimeltään Jekaterina Moisejeff. Hän oli syntynyt 11.12.1920 Vienan Karjalassa, Pistojärven Kiimasvaarassa eli Närhilässä. Katrin perhe pakeni kesällä 1924 Suomeen, jonne Konsta-isa oli paennut jo aikaisemmin. Perhe asui Yli-Iissä ja Ranualla.

Nuoruudessaan Katri työskenteli vienalaisten kauppiaiden Vaseli Semenoffin ja Janne Rajamaan palveluksessa Pudasjärvellä sekä Pohjolan Poikakodissa Muhoksella. Hän avioitui pudasjärveläisen maanviljelijä Heikki Suvanon kanssa.

Maatalon emännän töiden ohella hän harrasti mm. monenlaisten käsitöiden tekemistä. Katri oli sukurakas ja hän huolehti varhain ilman äitiä jääneistä sisaruksistaan, siskon lapsesta sekä omasta vanhenevasta isästään ja monista muista apua tarvitsevista.

Katria jäi kaipaamaan kuusi lasta ja kasvattitytär perheeseen, sisarusten perheet, muut sukulaiset Suomessa, Karjalan tasavallassa, Ruotsissa ja Kanadassa sekä ystävät.

KERTTU NURMELA

Haluatko kertoa
muille jotakin
karjalaisuudesta?

Kirjoita juttu Karjalan Heimoon!

Seuraavaan Karjalan Heimoon tarkoitettun aineiston on oltava päätoimittajalla viimeistään lauantaina 28. tammikuuta 2012.

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Anna lahjaksi

Vielä ehdit hankkia joululahjaksi tai itsellesi

JOULULAULUJEN KERTOMAA

Professori Reijo Pajamon kirjoittamassa kirjassa esitellään yli 80 joululaulua, jotka edustavat sekä perinteisiä että myös uudempiä joululauluja. Lauluihin liittyy sanat ja yksiaäniset nuotit soitinmerkkeineen. Kirja palvelee lukijaansa ja laulajaansa yleisenä tietokirjana, sen lisäksi niitä henkilöitä, jotka juontavat yhteislaulutilaisuuksia. **Hinta 35 €**

KONTIOPAIKA JA TSAARINTYTÄR

Juha Pentikäisen ja Vesa Matteo Piludun hauska satukirja niin lapsille kuin aikuisillekin. Kirjassa on ennen julkaisemattomia ja vanhoja tuttuja kansansatuja sekä -tarinoita karhusta, joita on kerrottu Suomen, Lapin ja Karjalan lapsille. 47 sivua. **Hinta 10 €**

KARJALA, SUOMALAINEN MATKAOPAS, 2011

Täysin uudistettu 6. painos nyt vihdoon valmis. Kirjaan on lisätty karttoja, hotelleja, ravintoloita, GPS-koordinaatteja ja muita vihjeitä. Kirjassa yli 80 päivitettyä karttaa, 496 sivua. **Hinta 18 €**

AUTOILIJAN TIEKARTTA KARJALA 1:800 000, 2011

Uusittu kartta kattaa Venäjän Karjalan ja Murmanskin alueen ja ulottuu Pietarista Jäämerelle. Kartalle on merkitty mm. rajanylityspaikat, polttoaineen myyntipaikat, ensiapupaikat sekä nähtävyyksiä ja majoituspaikkoja. Lisäksi yksityiskohtaiset kaupunkikartat: Pietari, Viipuri, Sortavala, Käkisalmi, Murmansk, Petroskoi, Pitkäranta, Lahdenpohja ja Aunus/Olonets. **Hinta 17 €**

- Tilaa KARJALAN HEIMO -lehden vuosikerta 40 €/6 numeroa.
- Myös LAHJAKORTTI on mainio lahja!

Katso lahjamyyntitarjontaamme Karjalan Heimo -lehden numerosta 9-10/2011. Tilaukset voit tehdä nettisivujemme kautta osoitteessa www.karjalansivistysseura.fi > Toiminta > Kirjamyynti Huom. Postimaksut eivät sisälly hintoihin. Oikeus hinnan muutoksiin pidätetään.

- Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry

Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
toimisto@karjalansivistysseura.fi
Puhelin (09) 171 414, toimisto avoimena tiistaina ja torstaina klo 10-15

VUOSIKOKOUS

Pohjois-Viena -seuran sääntömääräinen vuosikokous pidetään lauantaina, 25. helmikuuta 2012 klo 13.00 alkaen Oulussa, Oulun ort.kirkon seurakuntatalossa, os. Torikatu 74.

Kokouksen jälkeen vietämme teeiltapäivää Kalevalan päivän merkeissä.

TERVETULOA! Johtokunta

Pohjois-Viena -seura täyttää 20 vuotta kesällä 2012. Vietämme juhlapraasniekkaa 1.-2.9.2012 Maikkulan praasniekan yhteydessä, Oulun Päivien aikana. Tarkemmat tiedot ilmoitetaan kevään aikana. Kiitämme jäsenistöämme ja kaikkia yhteistyökumppaneita Suomessa ja Karjalassa kuluneesta vuodesta.

Hyvää rostuota ta onnie uuvella vuuvella 2012!

Pohjois-Viena -seuran johtokunta

VUOKKINIEMI-SEURAN HELMITAPAAMINEN LÄHESTYY!

Tervetuloa Sivistysseuran tiloissa järjestettäviin HEIMOTAPAAMISEEN lauantaina 4.2.2012 klo 14.00. Osoite on vanha tuttu eli Katajanokalla Helsingissä, Luotsikatu 9 D.

Paikalle on tulossa FT Katja Hyry, joka on keväällä 2011 julkaissut tutkimuksen Vienan Karjalan pakolaisten kokemuksista vuosina 1918-1944.

”Meistä jäi taas jälki”

Miten Vienan pakolaiset etsivät paikkaansa, kertoivat kokemastaan ja tulivat kuulluiksi 1900-luvun Suomessa?

”Tutkittaviani yhdistää yhteinen kotiseutu Vienassa. Se on osa Karjalaa, jota on Suomessa kirjoitettu, kuvattu, muisteltu ja tutkittu ”tyhjiin” 1800-luvulta näihin päiviin asti ... Missä on kuvattu Karjala? Keitä karjalaisilla tarkoitetaan?” (ote tutkimuksesta)

Tule kuuntelemaan ja kyselemään!
Kahvi- ja teetarjoilu sekä perinteiset arpajaiset!

Tulkua tervehenä!
Vuokkiniemi-seura / hallitus

Petroskoista ei lentänyt Suomeen yhtään matkustajaa

Lennot Petroskoin ja Helsingin välillä eivät alkaneet hääppöisesti. Ensimmäiselle lentomatkalle Petroskoista Helsinkiin ja Helsingistä Petroskoihin ei lähtenyt maanantaina 14. marraskuuta yhtään matkustajaa.

Bessovets-lentoasemalla sanottiin mahdolliseksi syyksi sitä, että tieto uudelleen avatusta lentoliikenteestä Karjalan ja Suomen välillä ei ole toistaiseksi levinnyt laajalle. Asiasta kertoo Karjalan Sanomien verkkolehti.

Suorat edestakaiset lennot on järjestänyt venäläinen lentoyhtiö Rusline. Rusline on vuonna 1997 perustettu lentoyhtiö, jolla on yhteensä 20 lentokonetta. Yhtiö on avannut myös lennot Petroskoista Pietariin ja Moskovaan. Yhtiö lentää Helsingin-reittiä 50-paikkaisella Bombardier CRJ 200 -suihkukalustolla.

Tunnin ajan kestävä lento järjestetään viisi kertaa viikossa. Tiistai ja torstai eivät ole lentopäiviä. Lauantaina lentoja kaupunkien välillä on yhteensä neljä, aamulla ja illalla.

Edullisten lentolippujen hinta on Petroskoista ostettuna keskimäärin 3 900 ruplaa eli hiukan yli sata euroa. Suomesta päin ostettuna lippu maksaa enemmän kuin Karjalasta hankittuna. Hinta on noin 115 euroa eli meno-paluun hinnaksi tulee noin 230 euroa.

Lennot Helsingin ja Pietarin välillä päättyivät maaliskuussa, kun Severstal Air Company lopetti lennot reitillä.

Koirien Kalevalan teatteriensi-ilta maaliskuussa

Koirien Kalevala saa ensi keväänä uuden muodon nukketeatteriäytelmänä, kun karjalankielinen nukketheateri i iliušku alkaa esittää sitä. Ensi-ilta on 25. maaliskuuta Petroskoissa.

Päivä on i iliuškulle erityisen tärkeä, sillä teatteri perustettiin juuri tuona päivänä seitsemän vuotta sitten. Koirien Kalevala on yksi suosituimpia Mauri Kunnaksen kirjoja ja käännetty myös karjalaksi.

Esityksen libreton on laatinut petroskoilainen kirjailija Jaana Žemoitelite. Kääntäjinä toimivat teatterin näyttelijät Olga Karlova ja Natalia Antonova.

Esityksessä kuullaan musiikkia, joka on sävelletty Kalevalaan. Äänenjohtajana esiintyy Oleg Gurejev. Esityksen lavastaa ja puvustaa taiteilija Boris Kudrjavtsev, joka lavasti aiemman Samovuaraesityksen. Taiteilija on jo ryhtynyt valmistamaan nukkeja uuteen esitykseen.

Teatteri toivoo saavansa avustuksia tuotannon kustannusten kattamiseen. Teatteri tuo esityksen myöhemmin todennäköisesti myös Suomeen.

Arvoisat yrityspäätäjät Auta lasta oppimaan!

Nyt karjalaksi

Mauri Kunnaksen Koirien Kalevala on ilmestynyt vienankarjalaksi, kansalliseepoksen alkukielellä. Se on Mauri Kunnaksen kirjojen 30. kieliversio.

- Apua tarvitaan – tee kirjalahjoitus – edistä vienankielen säilymistä.
- Anna lapsille mahdollisuus oppia heidän omaa alkuperäistä, asuinalueensa kieltä, kuuntelemalla ja lukemalla tätä mainiota luku- ja kuvakirjaa – yhdessä opettajien ja vanhempien kanssa.
- Seuramme toimittaa lahjoituskirjat kielipesien pienryhmille, koululuokille, kirjastoille Karjalan tasavaltaan – ja te kerrotte liiketuttavillenne kiittäessänne yhteistyöstä, että olette tänä vuonna kirjalahjoituksella auttaneet lapsia oppimaan.
- Lahjoituksen arvo 20 €/kirja. www.karjalansivistysseura.fi > Toiminta > Toiminnan tukeminen

Anna lapselle mahdollisuus – kiitos tuestanne!

- Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry

Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Toimistomme on avoimena tiistaina ja torstaina klo 10-15, puhelin (09) 171 414
toimisto@karjalansivistysseura.fi
www.karjalansivistysseura.fi

Minne mennä?

TAPAHTUMAKALENTERI

2011 JOULUKUU

Kemin alaostaston Pikku-joulu Kemin seurakunnan leirikeskuksessa Saarenotassa su 11.12 klo 14 alkaen.

Ilmoittautumiset Martti Takalo 040 548 6052.
Ruoka 20 €/hlö.

2012 TAMMIKUU

Kemin alaostaston Teeilta

Kemin ortodoksinen kirkko, ma 16.1. klo 17.30 alkaen

Pohjois-Viena -seuran teeiltpäivä la 28.1. klo 12-16 Maikkulan asukastuvalla, Kangaskontiontie 3, Oulu.

Lisätietoja: Kerttu Nurmela 040-571 5541 tai kerttu.nurmela@mail.suomi.net ja Anja Suvanto 040 585 5138 tai anja.suvanto@hotmail.fi

HELMIKUU

Vuokkiniemi-seuran Heimotapaaminen la 4.2. klo 14

KSS:n toimistossa Luotsikatu 9, Helsinki
(ks. ilmoitus toisaalla lehdessä)

Kemin alaostaston Teeilta

Kemin ortodoksinen kirkko, ma 13.2. klo 17.30 alkaen

Pohjois-Viena -seuran sääntömääräinen vuosikokous ja kalevalainen teeiltpäivä la 25.2. klo 13 Oulun ortodoksisessa seurakuntatalossa, Torikatu 74.

Lisätietoja: Kerttu Nurmela 040-571 5541 tai kerttu.nurmela@mail.suomi.net ja Anja Suvanto 040 585 5138 tai anja.suvanto@hotmail.fi

Karjalan kielen kurssit; Karjalan kieli (livvi), opastamine da opastamine www.opastajat.net/forum/ tai <http://verkolehti.karjal.fi/tapahtumat/kursat/>

Seuraava maaliskuu -tapahtumakalenteri ilmestyy 21.2. Aineistot 28.1. mennessä osoitteella: toimisto@karjalansivistysseura.fi

Kaikki karjalan kielestä ja kulttuurista kiinnostuneet ovat tervetulleita tilaisuuksiimme. Tulkua tervehden!
Lisätietoja toiminnastamme: www.karjalansivistysseura.fi

Kirjamessukilpailun palkinnot menivät kolmelle naiselle

Helsingin kirjamessuilla Karjalan Sivistysseuran osastolla houkuteltiin kävijöitä vastaamaan kysymyksiin karjalaisuudesta. Kysymykset eivät olleet välttämättä helppoja, jos vastaaja ei ollut lainkaan perehtynyt karjalaiseen kulttuuriin.

Jos halusi vastata oikein, piti tietää, milloin Sivistysseura on perustettu, vuonna 1906, 1917 vai 1940. Oikea vastaus on 1906.

Lisäksi kysyttiin, mitä ovat karjalan kielet ja oikea vastaus on varsinaiskarjala/eteläkarjala. Kolmannessa kysymyksessä tiedusteltiin, kuka lauloi Joukahaisen suohon ja vastaus on Vaka vanha Väinämöini.

Ensimmäinen palkinto oli 150 euron kirjalahjakortti, jonka voitti Raija-Liisa Anttonen Imatralta.

Toinen palkinto oli 100 euron kirjalahjakortti, jonka voitti Anu Keski-Saari Porista.

Kolmas palkinto oli 50 euron kirjalahjakortti, jonka voitti Annika Varsio Helsingistä. Onnea voittajille!

• PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Kari Kemppinen

On yksikielisten ihmisten ongelma, että maailma on monikielinen

Otsikon lauseen on sanonut erikoistutkija Sari Pöyhönen (HS 31.10.) ja samanlaisia ajatuksia pyöritteli päätoimittaja Mikael Pentikäinen kolumnissaan Kielipolitiikkaa ilman vaatteita (HS 13.11.) siteeraten H.C. Andersenin tuttua satua keisarista lumevaatteissa.

Miksi valitsin tuon otsikon ja artikkelien siteeraukset, vaikka niissä käsitelläänkin Suomen kielipolitiikkaa? Siksi, että samanlaisilta ajatuksilta en voinut välttyä Petroskoissa, josta juuri palasin. Siellä vietettiin Karjalan tasavallan Pedagogisen akatemian 80-vuotisjuhlaa, jonne osallistuin kutsuvieraana ja esitelmöitsijänä 9. - 11. marraskuuta.

Seminaareissa käsiteltiin karjalan (viena ja livvi), vepsän ja suomen asemaa, kielipesien toimintaa sekä opetusta ja sen tulevaisuutta. Ne ovat ajankohtaisia aiheita ja jatkuvassa pohdinnassa Karjalassa.

Minun tehtäväni tai meidän tehtävämme ei ole neuvoa toisen valtion viranomaisia, mutta voimme auttaa yhdessä toinen toisiamme. Voimme yhdessä ponnistellen elvyttää karjalan kielen, toimia arvojemme ja kulttuurimme hyväksi sekä vaalia arvokasta kalevalais-karjalaista kulttuuriperintöä. Karjalainen kulttuuriyhteistyö maittemme välillä toimii jo ja voimistuu - se etsii ja löytää jatkuvasti uusia muotoja.

Helsingin Kirjamessuilla kävi tänä vuonna yli 81 000 kävijää. Olimme ainoana karjalaisjärjestönä mukana omalla osastollamme. Myimme kirjoja ennätysmäärän - karjalan kieli ja kulttuuri kiinnostavat. Kiitokset kaikille osastollamme käyneille sekä kirjailijoille, jotka olivat mukana kertomassa kirjoistaan ja jakamassa signeerauksiaan.

Kuvagalleria avautuu. Kuva-arkistoamme on saatu digitoitua siten, että jokainen voi käydä tutustumassa jo valmiina oleviin osiin sekä täydentää, korjata tai päivittää sitä. Toivon, että se samalla yhdistää sukupolvia - nuoremmat hallitsevat tekniikan ja vanhemmilla on tietoa omassa muistissaan. Digitoitutyö jatkuu ja sitä riittää vielä, mutta nyt kaikki voivat mennä osoitteeseen www.karjalansivistysseura.fi > Kuvagalleria

Minne mennä -palsta kertoo vilkkaasta loppu- ja alkuvuodesta. Niissä ilmoitetut tilaisuudet ovat avoimia kaikille karjalaisuudesta kiinnostuneille. Vuoden 2012 vuosikokous ja Heimopäivät järjestetään 31.3.-1.4. Lahdessa, joten kirjakaa aika jo nyt allakkaan!

Seuraavassa Karjalan Heimo -lehdessä julkaistaan tarkempi kutsu ja ohjelmatiedot.

Tervetuloa mukaan!

Karjalan Sivistysseuran jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen, joka hyväksyy seuran tarkoituksen. Jäsenmaksuumme sisältyy kuudesti vuodessa ilmestyvä Karjalan Heimo -lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Tätä lehden numeroa lukiessamme lähestymme joulua ja vuoden vaihdetta.

Rauhoitumme läheistemme parissa, vaalimme ruokaperinteitä ja tapakulttuuria. Kenties otamme tämän lehden luettuaamme käteen mielenkiintoisen kirjan. Kietoudumme ehkä villašaaliin, sytytämme lukulampun ja annamme kirjan sisällön viedä mennessään arjen ulkopuolelle. Rauhoittuminen antaa voimia suunnitella taas uutta edessä olevaa vuotta.

Yhteistyöstä kiittäen

Ennen rauhoittumista haluamme kiittää kaikkia jäseniämme, lehtemme lukijoita ja avustajia, karjalaisen perinteen vaalijoita, kyykän ystäviä, sidosryhmiä ja yhteistyökumppaneita miellyttävästä yhteistyöstä ja toivottaa Teille kaikille

Rauhallista Joulua ja Hyvää Uutta Vuotta 2012

Hyvä rostuota ta onnie uuvella vuvella 2012
Passipo hyvästä yhteisruavosta vuvven 2011 aikana

Hyviä rastavua da lykkyö uuvvel vuvvel 2012
Passibuo hyvästä yhteisruavos vuvven 2011 aigah

Karjalan Sivistysseura ry:n hallitus ja toimisto
Karjalan Sivistysseuran kyykkäkerhon johtokunta

Kari Kemppinen,
puheenjohtaja

Sivistysseuran kuvia voi nyt hakea sähköarkistosta

Karjalan Sivistysseuran valokuva-arkistoa on siirretty sähköiseen muotoon tämän vuoden kuluessa. Näin syntynyt sähköinen arkisto on nyt julkaistu seuran verkkosivujen yhteydessä, osoitteessa: www.karjalansivistysseura.fi > Kuvagalleria

Arkiston kuvat on lajiteltu teemoittain kokonaisuuksiin. Niitä ovat muun muassa livo Härkösen sota-ajan Aunuksessa ottamat kuvat, viime vuosisadan alkupuolella Suomeen muuttaneiden karjalaisten työ- ja elinoloja dokumentoivat kuvat sekä uudemmat kokoelmaan lahjoitetut valokuvat.

Kuvissa esiintyvät paikkakunnat ja henkilöt on listattu kuvien yhteyteen silloin, kun ne on pystytty tunnistamaan. Kuvia on mahdollista etsiä arkistosta niin henkilöiden ja paikkakuntien nimien kuin vuosiluvun ja kuviin tehtyjen merkintöjenkin perusteella.

Seuran jäsenistöllä ja muilla asiasta kiinnostuneilla on mahdollisuus auttaa arkiston merkintöjen täydentämisessä ja kuvissa esiintyvien henkilöiden tunnistamisessa. Läheskään kaikissa kuvissa ei ole ollut merkintöjä niiden sisällöstä ja niinpä arkistossa on satoja kuvia, joiden tiedot ovat vajaat.

Toivomme, että jäsenistö liittyy mukaan kuvien tunnistamistyöhön ja auttaa näin säilyttämään sen korvaamattoman muistitiedon, joka voi auttaa tulevia Karjala-tutkijoiden ja -tuntijoiden sukupolvia. Tätä tarkoitusta varten arkiston jokaisen valokuvan kohdalle on liitetty mahdollisuus ilmoittaa kuvaa koskevia tietoja, jotka voivat olla niin kuvassa esiintyvien henkilöiden nimiä, tietoja kuvanottoajasta ja -paikkakunnasta, kuin kuvausta kuvaan liittyvästä tilanteesta yleensä.

Ruudunkaappaus 1

Kuvia voi selata teemakokonaisuuksien perusteella, tai valitsemalla nimen, paikkakunnan tai kuvaottoajan. Tarkemmat ohjeet löytyvät ohje-painikkeen takaa. Kuvan merkintöjä pääsee tarkastelemaan "tarkemmat tiedot kuvasta" -painikkeen kautta.

Ruudunkaappaus 2

Kuvan alla on listattu siinä esiintyvät henkilöt ja muut tiedot. Näiden tietojen tarkentamisessa toivomme jäsenistön apua. Tarkennuksia voi lähettää ruudun oikeassa laidassa näkyvän lomakkeen avulla.

The screenshot shows the website interface for the Karjalan Sivistysseuran kuva-arkisto. At the top, there is a green navigation bar with the following menu items: Etusivu, Aiempiä aikoja, Henkilöt, Kokoukset, Paikkakunnat, Vuodet, Ohje, and Karjalan Sivistysseura. Below the navigation bar, the main heading reads "Tanner & Mannerin tehtaat Orismalassa". The main content area displays a grid of 24 small thumbnail images, each with a caption below it. The captions are numbered from 1 to 24, representing different photos from the collection. At the bottom of the page, there is a small navigation bar with a search icon and a search input field.